

Oktober 2017

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Umiarsualivinnut Immikkoortumut pilersaarut Kalaallit Nunaanni 2017 - 2027

Orbicon Arctic A/S suleqatigalugu suliarineqartoq
Namminersorlutik Oqartussanit saqqummersinneqartoq

IMAI

EQIKKAANEQ	6
ATUARTUSSANUT ILITSERSUUT	9
TUNULIAQUTAQ SIUNERTARLU.....	10
OQALUTTUARISAANERMI TUNULIAQUT	10
IMMIKKOORTUMUT PILERSAARUTIP SIUNERTAA	11
IMMIKKOORTUMIK PILERSAARUTIP KILLIGEQQUSAI.....	13
INATSISITIGUT KILLILERSUINEQ	13
SUMIIFFIMMIK KILLILERSUINERIT	13
TEKNIKKIKKUT AQQUTIT KILLILIINERAT	14
ANINGAASAQARNIKKUT KILLERITITAASUT.....	14
ASERFALLATSAALIINEQ, NUTARSAANEQ ALLILIINERLU	15
SIKUKI NUUK HABOUR A/S-MIT KILLERSUUTIGINEQARTUT	15
INUIAQATIGIIT ALLAATIGINEQARNERAT	15
ASSARTUKKAT ANNERTUSSUSAAT	18
Aaqqissugaaneq.....	21
UMIARSUALIVINNUT PISORTAT	21
AATSITASSARSIORFINNI UMIARSUALIVINNUT PISORTAQARFIK	22
NAKKUTILLIINEQ KOMMUNIT UMIARSUALIVIUTAANNIK.....	23
ASERFALLATSAALIINEQ ILUARSARTUUSSINERLU	23
IMMIKKOORTUMIK PILERSAARUSIAP ALLATTARIARSORNIKKUT	
SULIASSAI AAMMALU SULEQATISSAT	26
SULIASSAT ALLAASERISANUT ALLANUT.....	26
SULEQATIGISALLU SUNNIIVIGEQATIGIINNEQ	27
UMIARSUALIVIIT NALILERNEQARNERAT	29
Kommune Kujalleq.....	29
KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ	30
Qeqqata Kommunua	30

QAASUITSUP KOMMUNIA	31
Aserfallatsaaliineq.....	33
PISARIAQARTITSINERIT ALLAT	33
ASERUIISOORNERIT	34
SIOQQANIK MILLUAANEQ.....	34
CONTAINERINIK INISSIISARFIIT PITUTTUIFFISSANILLU PERIARFISSAT	35
NAARALAARTITSIVIIT IMARSIORNERMULLU NALUNAAQUTSIUSSAT	36
UMIARSUALIVITOQQAT	36
UMIARSUALIVIIT NALILERSORNEQARNERI.....	37
PITSANGORSAANISSAMIK PISARIAQARTITSINEQ	37
ULLUMIKKUT UMIARSUALIVINNUT IMMikkoORTORTAQARFIUP UNAMMILLERNARTITAI	38
INISSAALEQINEQ	38
ATAQATIGIISSAARINEQ ATORFISSAATA ATORNEQARNERATALU AKORNANNI	39
ASERFALLATSAALIUINEQ.....	39
IMMAP ITISSUSAA.....	40
UMIARSUIT ATORSINNAAJUNNAARNIKUT	40
SILAP PISSUSIA	42
UMIARSUALIVIIT ALLILERNEQARNISSAANNUT	
TULLERIAARINERIT	44
NAALAGAAFFIUP ISIGINNINNERA	44
NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NALUNAARUSIAAT SIUMOORTUMILLU PILERSAARUSIAAT	45
Nuna tamakkerlugu takornariaqarneq pillugu immikkoortumut pilersaarut 2016-2020	45
KALAALLIT NUNAATA UULIASIORNERMUT AATSITASSARSIORNERMULLU 2014-IMIIT 2018-IMUT PERIUSISSAA	46
MITTAQARFEQARFINNUT IMMikkoORTUMIK PILERSAARUSIAQ ...	47
UMIARSUALIVIIT INERIARTORTINNEQARNISSAANNUT PIVIUSUUSAARTITSINEQ	47

EQIKKAANEQ TULLERIAARINERIK.....	49
TULLERIAARINEQ 1	50
TULLERIAARINEQ 2	51
SIUNNERSUUT TULLERIAARINISSAMUT NUTAAMUT	53
NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT UMIARSUALIVIUTAAT ATAANNARTUSSAT	53

ILANNGUSSAT

Ilanggussaq A. Nuna tamakkerlugu umiarsualivinnut immikkoortunut pilersaarummut ilaasunut takussutissaq.

Ilanggussaq B. Kommune Kujallermi sanaartornermut takussutissaq.

Bilag C. Kommuneqarfik Sermersuumi sanaartornermut takussutissaq.

Ilanggussaq D. Qeqqata Kommuniani sanaartornermut takussutissaq.

Ilanggussaq E. Qaasuitsup Kommuniani sanaartornermut takussutissaq.

Ilanggussaq F. Aserfallatsaaliinissamut nunap agguarneqarnera.

Ilanggussaq G. Sanaartornermik suliassanik pingaarnersiuneq.

EQIKKAANEQ

Namminersorlutik Oqartussat 2014-ip ingerlanerani pilersaarutit arlaqartut aallartittarpaat suliassaqarfinnut arlaqartunut, taassuma ataani suliassaqarfik umiarsualivinnut tunngasoq. Umiarsualivinnut immikkoortumut pilersaarut umiarsualivinnut isumaginnittoqarfiup najoqqutaralugulu aallartiffigisarpaa, saniatigut qanoq issutsimik takussutissaq aammalu umiarsualiviit ineriartortinneqarnissaannut takorluukkat. Pilersaarusiap ataatsimoortumik isumaginnittoqarfik takussutissiarissavaa aammalu ataatsimoortumik aalajangiinissamut toqqammavissatut atorneqarsinnaalluni siunissami nunatta umiarsualiviisa ineriartortinneqarnissaannut.

Umiarsualiviit ingerlanneqarnerannut aserfallatsaaliorneqartarnerannullu ingerlatsiinnarnissamut aalajangiisooqataalluartut tassaapput sumiiffinni inuit amerlassusaat, inuussutissarsiutit ingerlanneqartut aammalu ineriartornissamut alliertornissamullu periarfissat qanoq isikkoqarnerisut, taamaalillunilu assartugassat annertussusaat sumiiffinni pineqartuni.

Oqaluttuarisaaneq eqqarsaatigalugu Kalaallit Nunaani umiarsualiviit qitiusorujussuupput. Aalisarnej tassannga aallaaveqarpoq assinganillu atuuppoq nioqqutissanik assartuisarnej innuttaasunut inuussutissarsiutinullu assigiinngitsunut – ilaasortaatit, assartuinerisut suliffeqarfiit, sanaartugassanik suliassinneqartartut aammalu minnerunngitsumik takornarianik angallassisartut angallatinik angallassillutik umiarsualivinnik atuisartut il. il.

Umiarsualiviit nunaminertarisaallu ineriartortinneqarnikuusimapput ataatsimut pilersaarusiaanngitsumik aalajangersimasumillu pilersaarummik malitaqarsimanatik. Taamatut ineriartorsimanerat ullutsinni unammillernartumik kinguneqartitsisarpoq oqaluttuarisaanermi pilersaarusiaanngitsumik sananeqartarsimaneri pissutaalluni aammalu umiarsualiviit assersuutigalugu pisoqalisimasut ingutsigassaannangorsimasullu piarneqartannginneri pissutaallutik. Ullumikkut taakku umiarsualivittut suli ingerlanneqarput ineriartortitsinissamullu killilersuisuusarlutik illoqarfinni nunaqarfinnilu amerlasuuni. Taakku pissutigalugit Immikkoortumut Pilersaarut periarfissiivoq umiarsualivinnik ingutserisinnaanermik aammalu umiarsualiviit kommuninut imaluunniit suliffeqarfinnut namminersortunut ingerlateqqinneqarnissaannut periarfissiilluni.

Ullumikkut inuussutissarsiuteqarfiit sanileriaarlutik umiarsualivinniittarput sumiiffinnilu amerlasuuni inissaaleqisoqarpoq. Taanna pissutigalugu Immikkoortumut pilersaarummi umiarsualivinnik umiarsualiveqarfinnillu alliliinissamut periarfissat

ilanngunneqarput misissuisimanerit nalilersueqqissaarnerillu pioreersut najoqqutaralugit.

Namminersorlutik Oqartussat kommunillu umiarsualivinnik ineriartortitsinissaminnut takorluugaqarput. Immikkoortumut pilersaarusiap anguniagaasa ilagaat isumannaassallugu siunissami umiarsualiviit ataasiakkaat allanut ingerlanneqarsinnaanngornissaat periarfissat pitsaanerulersinniarlugit. Ataatsikkullu Namminersorlutik Oqartussat inuiaqatigiinnut akisussaaffitsik attatiinnarlugit illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani tassungalu umiarsualiviit pigineqartut. Inuiaqatigiinnut akisussaaffiit tassaapput pilersuisussaaneq, nioqqutissanik assartuineq, inuussutissarsiormut tunngassusilimmik umiarsualiviit atorineqarnerat, taassumalu ataani aalisarnermut, takornariaqartitsinermet aammalu ilaasortaatinik inunnik angallassisarnerit.

Innersuutigineqarpoq aserfallatsaaliuisarnermut pisariaqartitat annikillisinneqassasut umiarsualivinnik pisoqalisimasunik ingutserinikkut aammalu allanut ingerlatassanngorlugit tunniussinikkut, umiarsualivinnik tulleriarnermi salliutinneqarsimangitsut Namminersorlutik Oqartussat inuiaqatigiinnut akisussaaffiannut atugassat eqqarsaatigalugit.

Inatsisartut inatsisaata nr. 9, 3. juni 2015-imeersup akuerineqarneratigut Namminersorlutik Oqartussat kisimik umiarsualivinnik piginnittuuneranniit allat piginnittuullutillu ingerlatsisinnaanissaannut periarfissiisoqarpoq. Taamaammat Immikkoortumut pilersaarusiap takutippaa umiarsualivilinnut oqartussaasuniit periarfissat allat, aamma sulii Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut umiarsualiviit.

Piffissami ungasinnerulaartumi (ukiut 2-5) ungasinnerusumilu (ukiut 10 + ungasinnerusorlu) Namminersorlutik Oqartussat ineriartortitsinissaminnut periarfissatik isiginiassavaat, aalajangiinissaminnut tunngavissaat atuutissappata inuiaqatigiinnut aammalu alliatornissamut periarfissat. Taassuma saniatigut inuiaqatigiit aningaasaateqarnerata siunnersuutigippagit aammalu aningaasaliinerit pisinnaappata. Piffissami ungasinnerulaartumi umiarsualiviit tulleriarnermi salliutinneqarsimasut piginnaasaanik naleqqussarsinnaanissannik pigisaqartariaqarput, tassa imatut paasillugu inuussutissarsiutit pingaarnersiukkat ineriartortissinnaanngorlugit, uani minnerunngitsumik takornariaqarnermik inuussutissarsioneq pineqarpoq. Piffissami tassani aamma umiarsualivinnik naleqqussaaneq ineriartortitsinerlu isiginiarneqassapput umiarsualivinnik isumaginnittoqarfimmit, iluarsartuussinissamik

ingutserinissamillu aaqqissuussaalluartumik ingerlatsinikkut inuiaqatigiit aammalu ineriartornissamut periarfissat aallaavigalugit.

Aatsitassarsiornissamut periarfissat Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiornissamut pilersaarusiaanni 2014-2018 allassimasut periarfissiipput umiarsualivinnik alliliinissanik ineriartortitsinissanillu nunap ilaani arlalinni. Nunap qeqqani avannaanilu uuliasiornermik ingerlatsisut umiarsualiviit ineriartornissaannut nukiupput. Nunap kujataani aatsitassarsiortut periarfissiipput umiarsualiviliornissanut, nalinginnaasumik nioqqutissanik assartuisarnernut pilersuinernullu ataqatigiissaarneqarsinnaasunik.

Immikkoortumut pilersaarusiap kaammattuutigaa umiarsualiviit nutaamik pingaarnersiulluni tulleriiaarneqassasut, taamaasilluni nutaamik umiarsualivinnut pilersaarusiaqalerluni. Taamaasiorneq aningaasatigut inissaqartitsilissaaq nutarterinissamut minnerunngitsumillu aserfallatsaaliuinissamut umiarsualivinnut pioreersunut.

ATUARTUSSANUT ILITSERSUUT

Umiarsualivinnut immikkoortumut pilersaarut immikkoortunut pingasunut avinneqarsimavoq:

Immikkoortoq 1-imi nassuiarneqarpoq immikkoortumut pilersaarutip najoqqutai. Immikkoortumi uani atuarneqarsinnaavoq immikkoortumut pilersaarutip tunuliaqutaa siunertaalu. Aammattaaq immikkoortumut pilersaarummut killiliunneqarsimasut nassuiarneqarput. Saniatigut aaqqissuussaanaera, allagaatinut allanut sunniivigeqatigiinnerit aammalu suleqatigisat/niueqatigisat allaaserineqarlutik.

Immikkoortortaq 2-p ullumikkut umiarsualivinnut isumaginnittoqarfik misissorpaa aammalu aserfallatsaaliuinermi pissutsit umiarsualiviillu qanoq innerannik oqaluttuarluni.

Immikkoortortaq 3-mi siunissami takorluukkat anguniakkallu nassuiarneqarput. Takorluukkat pingaernerit tullinnguullugulu piffissami qanittumi, aggersumi siunissamilu anguniakkat nassuiarneqarput. Tullinnguullugu nassuiarneqarpoq pisortat aaqqissuussaanaerat aammalu aatsitassarsionermut attuumassutilinnik suliat. Naggataatigut umiarsualiviit Namminersorlutik Oqartussanit tulleriissaarneqarnerinut allannguinnissamat siunnersuut taaneqarluni.

IMMIKKOORTOQ 1. IMMIKKOORTUMUT PILERSAARUTIP TUNULIAQUTAA

TUNULIAQUTAQ SIUNERTARLU

Immikkoortumi uani nassuiarneqarpoq umiarsualiviit ineriartornerisa oqaluttuassartaat aammalu immikkoortumut pilersaarutip anguniagai.

OQALUTTUARISAANERMI TUNULIAQUT

1800-kkut naalerneranili umiarsualiviit annertuumik nunatta ineriartorneranut sunniuteqaqataasimapput taannalu ilutigalugu Kalaallit Nunaanni umiarsualiviit ukiuni kingullerni 100-ni pitsanngorsarneqarsimapput sineriak tamakkerlugu. Massakkuugallartooq umiarsualiviit arlallit pilersinneqarsimapput nioqqutissanik pilersuinissaq illoqarfinnut nunaqarfinnullu anguniarlugu, tullinnguullugulu pilersinneqarsimapput aalisarneq pillugu. 1900-kkut ingerlaneranni aalisarneq pingaaruteqarnertut aalajangiisuusarsimavoq umiarsualiviit ineriartortinneqarnerannut. Piffissami nutaajunerusumi umiarsualiviit illoqarfinniittut nunarfinniittuullu amerlanngitsunik ilaneqarsimapput aatsitassarsiorfeqarfinnut attuumassuteqartunik. Assersuutigalugu taaneqarsinnaapput Maarmorilimmi bly/zink-imik aatsitassarsiorfik Kalaallit Nunaata avannaani aammalu Seqi olivin aatsitassarsiorfik Kalaallit Nunaata qeqqani.

Ineriartorneq pilersaarusiaanngitsumik ingerlasimavoq pissutsinut malinnaaginnarnikkut. Taamatut ineriartorsimanagerat ullutsinni unammillernartumik kinguneqartitsisarpoq pissutigalugu pisariaqartitsinerit allanngorsimammata taavalu umiarsualivitoqqat ullutsinnut naleqqukkunnaarsimallutik umiarsuarnut nutaaliaasunut sanilliullugit. Pisariaqartitsinerup atuisartullu allanngorsimanagerat aamma peqqutaqaqataapput. Saniatigut nunap assingisigut umiarsualiviit nalunaaqutsersorneqarneq ajorsimapput massakkullu iluamik uppernarsaatissartaqanngitsunik umiarsualiviit eqqaat allattorsimallutik.

Umiarsualiviit pisoqalisimasut imaluunniit ingutsiinnagassanngornikut iluarsagassanut aningaasaliissutaasimasunut oqimaatsumik sunniuteqartarpoq. Umiarsualiviit nutaanginnerit ilaat eqqissisitaanikutut nalilernerqarsinnaapput, tassa allanngortinneqaqqusaanatililu nutarterneqaqqusaanngillat ullutsinnut naleqqussarlugit.

Ullumikkut umiarsualivinni nioqqutissanik assartuisarneq aalisarnerlu suli inuussutissarsiutitut pingaarnertut ingerlapput. Nioqqutissani Kalaallit Nunaannit

avammut akigineqartartuni aalisakkanik nioqquteqarnej annertunerpaavoq, politikkikkullu salliutinneqarpoq aningaasatigut isertitsivissaanera pissutigalugu. Inuussutissarsiutilli allat aamma ajunngitsumik ingerlapput aalisarnerup saniatigut umiarsualivinni. Takornariaqarnikkut inuussutissarsiutit suli annertusiartortumik soqutigineqarput aningaasarsiorluarfissatullu periarfissiilluni Kalaallit Nunaanut. Sumiiffinni aalajangersimasuni inunnik angallassisarneq Namminersorlutik Oqartussallu sullissinikkut isumaqatigiissutaasoq aamma umiarsualiviit tulattarfittut atortarpaat. Innuttaasut aalajangersimasut aammattaaq aalajangersimasumik oqartussaaffeqarsinnaasarpud umiarsualivinnut. Saniatigut sanaartugassanik suliassinneqartartut arlalippassuit umiarsualiviit atortarpaat suliainnut aallaavittut. Ataatungaani immikkoortumi allaaserineqarpoq umiarsualiviit ullumikkut tunngavissalerneqarnerat, aaqquissuusaanerat aammalu aqunneqarnerat. Tassani soqutiginaatillit pingaernerit ilisarineqarput taakkulu umiarsualivinnik qanoq atuiniarnersut soqutiginninnerallu umiarsualiviit ineriartortinneqarnissaannut.

IMMIKKOORTUMUT PILERSAARUTIP SIUNERTAA

Ullutsinni nioqqutissanik assartuinnermut aammalu aalisarnermut umiarsualivinnik pisariaqartitsinerup saniatigut inuussutissarsiutit allat atuisinnaanissaat pisariaqartinneqalersimavoq. Takornariaqarnermi, aalisarnermi aammalu aatsitassarsiornermi periarfissat annertusiartornerisa kingunerisaanik umiarsualiviit assigiinngitsunut atorineqarsinnaasut pisariaqartinneqalerput piffissap sivikitsup iluani.

Immikkoortumut pilersaarutip siunertaraa 2026-p tungaanut atuuttussamik anguniagassanik killissanillu saqqummiussinissaq. Namminersorlutik Oqartussat inuiaqatigiinnut aningaasaateqarnera aallaavigalugit immikkoortortaqaqfiup iluani. Taamaalioornikkut umiarsualivinnut pisariaqartitsinerit nutaat ineriartortinneqarsinnaalissappud ukiut 0-2, 5 aammalu +10 iluanni ingerlatsinikkut.¹

Siunertat killigititaasullu tullerriarneqarsimappud pingaarnersiuiinikkut Namminersorlutik Oqartussat inuiaqatigiinnut pisussaaffiat najoqqutaralugu allannguinanani imaluunniit annikitsuinnarmik allannguininikkut² "multi-purpose"-mut. Uani pineqartut immikkoortumut pilersaarusiame kingusinnerusukkut allattorsimappud. Imatut paasillugu umiarsualiviit ilanngullugit taaneqarsimanngitsut

¹ Namminersorlutik Oqartussat inuiaqatigiinnut aningaasaateqarnera umiarsualivinnut immikkoortumut pilersaarusiame inatsisitigut tunngavissat ataani atuarneqarsinnaavoq.

² "Multi purpose" – umiarsualiviup assigiinngitsunut atorineqarnera, uumap ataani aalisarnermut, takornariaqarnermut il.il.

akiginiarneqarsinnaalissasut imaluunniit pisorta qarfinnut soqutiginnittunullu allanut ingerlateqqinneqarsinnaalissasut. Namminersorlutik Oqartussat umiarsualiviit allattorsimaffimmut ilanngussimangisaat ilaat ingutsiinnarneqarsinnaassapput. Inuussutissarsiuutissatut soqutigineqanngikkunik ukiut qulit sinnerlugit ingerlaneranni ingutserneqartarsinnaapput arlaleriarluni piffissap sivisuup ingerlanerani.³

Immikkoortumut pilersaarusiap umiarsualivinnut isiginninnerata saniatigut aammattaaq umiarsualivinnut oqartussat isiginiarneqassapput, siunissamimi takorloorneqarsinnaavoq umiarsualivinnut oqartussat amerlineqarsinnaasut ullumikkornit sanilliullugit. Tapertatut pisortani umiarsualivinnut oqartussat saniatigut siunissami kommuneqarfinniit namminersortuniillu ingerlatsisoqalersinnaavoq umiarsualivinnut inatsisit allanngortinneqanngippata. Uani isiginiarneqaqqippoq Namminersorlutik Oqartussat inuiaqatigiinnut pisussaaffiat.

³ Piffissaliussaq ukiut 10-t sinnerlugit tullerriaarinnermut aserfallatsaaliuinnermut aningaasaliissutinit ingutserinissaq akilerneqartassaaq.

IMMIKKOORTUMIK PILERSAARUTIP KILLIGEQQUSAI

Immikkoortumi uani immikkoortumik pilersaarutip killiliussai erseqqissarneqarput aammalu tamakkiisumik pilersaarusiornermi allakkakkut uppernarsaatit.

INATSISITIGUT KILLILERSUINEQ

Umiarsualivinnut Immikkoortumik pilersaarutip umiarsualiviit ullumikkut Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut tamaasa ilannguppai. Umiarsualivinnut taakkununga takussutissaq ilanngussaq A-mi ilaavoq. Tunngaviit immikkoortumut pilersaarusiame uani nassuiarneqartut taamaasillutik taamaallaat umiarsualiviupput umiarsualiveqarneq pillugu *Inatsisartut inatsisaat nr. 9, 3. Juni 2015-imeersumut (umiarsualiveqarnermut inatsit) attuumassutillit.*

Umiarsualivinnut immikkoortumik pilersaarusiame killigititaasut inuiaqatigiinnut pingaarnertut pisussaaffinnut sammitinneqarput, Namminersorlutik Oqartussat umiarsualivinnik isumaginninnissaat malillugu, sorleq usinik tigooraaviussanersoq aamma usilersuiffiussanersoq, aalisarnermik inuussutissarsiutilinnik sullissineq kiisalu imaatigut ilaasunik angallassisunik sullissineq.

Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfiup aatsitassarsiorfinni umiarsualiviit illoqarfiit nunaqarfiillu avataaniittut akisussaaffigivai *Aatsitassat pillugit tamatumunngalu pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaanni nr. 7, 7. decembarimeersoq naapertorlugu (Aatsitassanut ikummatissanullu inatsit).*

Siunissami pilersaarutit imaluunniit allannguinnissaat ukunani umiarsualivinni pineqartuni uani Immikkoortumik pilersaarummi ilaangillat, Aatsitassanut ikummatissanullu inatsit malillugu ingerlanneqarput.

SUMIIFIMMIK KILLILERSUINERIT

Umiarsualivinnut Immikkoortumik pilersaarutip imaraa umiarsualivinnut pisortat isumagisaat. Tassa umiarsualiviit eqqaat, tulattarfiit imartaat tulakkiartornermilu aqquataasartut NunaGis-imi nalunaaqutsersorneqarsimasut.

Oqaatigineqassaaq, Namminersorlutik Oqartussat aamma nunaminertanik allanik umiarsualiviit eqqaaniittunik, umiarsualivinnut oqartussaqaarfiup isumagisassaasa avataaniittunik akisussaaffeqarlutillu aserfallatsaaliinissamut isumaginnittussaammata. Uani pingaarnertut taaneqassapput containerinik inissiisarfiit, naaralaartitsivinnik imarsiortunullu nalunaaqutsiiffiusunut sumiiffiit illoqarfinni nunaqarfinnilu il.il.. Taakkunanga aserfallatsaaliisarneq

iluarsaassisarnerillu ukunani suli Aningaasanut inatsimmi kontomit 87.73.12 umiarsualivinnut aserfallatsaaliuinnermut aningaasalersorneqartarpoq.

TEKNIKKIKKUT AQQUTIT KILLILINERAT

Namminersorlutik Oqartussat umiarsualivinni umiarsualiviillu eqqaanni teknikkikkut aqqutit piginagillu ingerlatinngilaat⁴. Taamaammat assersuutigalugu kranit, kivitsissutit, erngup, sarfap oliallu aqqutaat, qullilerfiit umiarsualivinni qaammaqutaasartut aserfallatsaalineqarnissaat Aningaasanut inatsit aqqutigalugu akilerneqarneq ajorput⁵.

Aningaasanut inatsit imaqarpoq allattorsimaffimmik umiarsualiviit sorliit aammalu teknikkikkut aqqutit sorliit Namminersorlutik Oqartussat ingerlatinnginneraat. Allattorsimaffik nassaarineqarsinnaavoq Aningaasanut inatsisip ataani aningaasat atorineqartussat akuerineqarsimasut konto 87.73.12-p iluani. Allattorsimaffik ukuninga assersuutigalugu imaqarpoq: Oliamik pilersuinnermut umiarsualiviit taassumalu iluani Kangerluarsorusermi umiarsualivik (Færingehavn) Polaroil-imit pigineqarlunilu ingerlanneqartoq. Taakkua saniatigut taaneqarsinnaapput naaralaartitsiviit kisarfissanut nalunaaquttat ussersortarfiit eqqaanni, umiatsiaaqqanik aalisartut tulattarfiat aammalu sunngiffimmi inuinnarnut tulattarfiit.

ANINGAASAQARNIKKUT KILLERITITAASUT

Umiarsualiveqarfinnik aserfallatsaaliineq konto pingarneq 87.73.12 Umiarsualivinnut talittarfinnullu aningaasaliissutit (Sanaartornermut aningaasaliissutit) aamma 87.73.10 umiarsualivinnut (umiarsualivinnut) 2016-imi aningaasaliissutit aqqutigalugit 25,2 mio. kr.-nik aamma 2,5 mio. kr.-nik aningaasalerneqarpoq. Tassunga ingerlatsinermut aningaasaliissutit 72.20.07 (nakkutillineq misissuinerlu, angallanng) aamma

⁴ Naaralaartitsiviit, imarsiornermut nalunaaqutsiussat naleqqersuinnermilu nalunaaqutsersukkat illoqarfiit nunaqarfiillu eqqaanniittut minillugit. Illoqarfiit nunaqarfiillu avataanniittut immakkut aqqutit nalunaarsorneqarneri aserfallatsaaliuisarnerillu Danmarkimi imarsiornermut aqutsisoqarfimmit ingerlanneqarput.

⁵ Eqqaaneqassaaq Namminersorlutik Oqartussat illua tungaatigut ajorineq ajoraat soqutiginnittut teknikkikkut umiarsualivinni ikkussuigaangata umiarsualivinnut oqartussaasut pigisaanniittuni. Ikkussuinissaq Namminersorlutik Oqartussanut qinnuteqaateqarnikkut pisinnaavoq, aserfallatsaaliinissamut pisusaaffimmik ilaatigut ersersitsineq, piginninnermut pissutsit aammalu atuiunnaarnermi ingutserineq pisariaqassappat.

umiarsualiveqarnermut oqartussaqaarfimmik ingerlatsinermit aningaasartuutitut atorpeqassapput.

2016-imi ukiunilu aggersuni aserfallatsaaliinissamut aaqqiissutissat aningaasatigut killingat allanngortinneqarnikuunngilaq.

ASERFALLATSAALIINEQ, NUTARSAANEQ ALLILIINERLU

Umiarsualivinnut Immikkoortumik pilersaarusiap immikkoortippaa aserfallatsaaliineq/nutarsaaneq aammalu alliliineq umiarsualivinnik.

Immikkoortumik pilersaarusiap immikkoortua siulleq massakkuugallartumik umiarsualivinnut pilersaarusiap aallaaveqarpoq. Erseqqissarneqartoq tassaavoq, umiarsualiviit nutarsarneqarsinnaapput, pitsanngorsarneqarsinnaapput naleqqussarneqarlutillu atoruminarnerulersillugit ullutsinnullu naleqqunnerulersillugit aningaasat atorpeqartussatut akuerisat annertussusaat annertunerusumik allanngortinngikkaluarlugu.

Immikkoortumik pilersaarutip immikkoortua aappaani nunatsinni umiarsualiviit, pisariaqartitat aammalu alliliinissamut kissaatigineqartut misissorneqarsimapput Namminersorlutik Oqartussat nalunaarusiannik aammalu siumut isigaluni siunnersuinerit pioreersimasunit aallaaveqartunik. Umiarsualiviit ilaat ilanngunneqarsimangillat sulii isumassarsiaannaammata sulilu iluamik nalilersorneqarsimanatik.

SIKUKI NUUK HABOUR A/S-MIT KILLERSUUTIGINEQARTUT

Inatsisartut 2013-mi ukiakkut katersuunneranni aalajangerneqarpoq Nuup umiarsualivia Sikuki Nuuk Harbour A/S-imit ingerlanneqalissasoq, tassa Nuup umiarsualivia ingerlanneqarlunilu pigineqalissaaq Sikuki Nuuk Harbour A/S-imit 1. juli 2016-imi. Taamatut pisoqarnissaa najoqqutaralugu Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut umiarsualiviit Immikkoortumik pilersaarusiaput ilaannaat ilanngunneqarsimapput 2016-ip tungaanut.

INUIAQATIGIIT ALLAATIGINEQARNERAT

Inuiaqatigiit ineriartornerat aammalu inuit amerlassusaata nikerartarnerat pillugu Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisit soqutiginarsinnaasut ataani allattorsimapput.

Inuiaqatigiit ilusilersorneqarnerisa takutippaat nunaqarfiit amerlanerpaartaat illoqarfiillu arlallit milliartortut. Nunaqarfiit marluk pingajorarterutaat (2/3) qimagarneqarlutik misigivaat illoqarfiillu affangajaat aamma taamatut misigalutik.⁶

Missingersuutit takutippaat ukiut 10-t ingerlaneranni illoqarfinni aamma nunaqarfinni arlalinni najugallit suli appariartuuteqassasut, tamanna aamma umiarsualiviit atorneqartarnerannut sunniuteqangaatsiassaaq. Missingersuutit najoqqutaralugit ukiuni 10-ni aggersuni umiarsualiviit atorneqartarnerisa ilusilersorneqarnerat allanngugaatsiarsinnaavoq piffinni aalajangersimasuni innuttaasut ikiliartuinnartillugit.

Ataani takussutissiani marlunni takuneqarsinnaapput Kalaallit Nunaani Kommuneqarfinni sisamani nunaqarfiit illoqarfiillu innuttaasuisa amerlassusaata ineriartornerat. Takussutissiat erseqqissumik takutippaat nunaqarfinni innuttaasut ikileriagaatsiarsimasut, ingammik Kommune Kujallermi aammalu Kommuneqarfik Sermersuumi. Ataatsimoortumik isigalugu kommuneqarfiit pingasut malugaat nunaqarfinni innuttaasut ikileriarsimasut, kisitsisitigut illoqarfinnut nutserarlutik. Kommuneqarfik Sermersooq kisimiilluni kommunini amerliartupiloorfiuvoq, taannalu peqquteqarpoq Nuummot nutserarnerujussuaq kommunit sinneriniit. Tasiilaq aamma Kommuneqarfik Sermersuumiittoq nutserarfigineqarportaaq nunaqarfinnit eqqaaniittunit.

Takussutissiaq 1. Nunaqarfinni innuttaasut amerlassusaata ineriartornerat 2004-2014 (najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik)

Kommuni	2004	2014	Procent +/-
Kujalleq	1.337	876	-34,48
Sermersooq	1.751	1.353	-22,73
Qeqqata	1.482	1.382	-6,75
Qaasuitsup	4.786	4.067	-15.02

Takussutissiaq 2. Illoqarfinni innuttaasut amerlassusaata ineriartornerat 2004-2014 (najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik)

Kommuni	2004	2014	Procent +/-
Kujalleq	6.412	6.056	-5,55
Sermersooq	18.554	20.863	11,07
Qeqqata	8.130	8.054	-0,93
Qaasuitsup	13.778	13.224	-4,02

⁶ Nordregio eqikkaaneq, 2011: Nunatta kommuuniini najugaqarfinnut qanoq issutsinut takussutissiaq nunaqarfiit immikkut ittumik samminerullugit.

Ataatsimoortumik isigalugu Kommune Kujalleq aammalu Qaasuitsup Kommunian inuerukkiartornerpaapput. Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatai malillugit Kommuni Kujallermi 1990-imi innuttaasut 8.363-iusimapput 1. januar 2014-imi 7.088-iullutik.

Nuna tamakkerlugu inuit akornanni nuuttarneq annertuvoq. Nuuttarnerit annerpaartaat illoqarfinnut annerit tungaanukartuupput. Saniatigut aamma takuneqarsinnaavoq illoqarfiit mikinerit ilai nunaqarfeerarpassuallit nunaqarfimmiunit nutserarfigineqartut, soorlu Nanortalik ⁷ aamma Kangaatsiaq. Assinganik pisoqarpoq nunaqarfinnut anginerni, assersuutigalugu Kullorsuarmi.

Ukiut 10-t kingullit ingerlaneranni nunaqarfinniit nutserartoqangaatsiarsimanera ilutigalugu "naatsorsorluarneqarsinnaavoq"⁸ ukiuni 10-ni aggersuni nutserarneq qanoq isikkoqassanersoq. Takussutissiami ataaniittumi nunaqarfinni innuttaasut amerlassusissaasa 2014-imiit 2024-mut missingersorneqarnerat takuneqarsinnaavoq.

Takussutissiaq 3. Nunaqarfinni innuttaasut amerlassusaasa ineriartornerat 2014 - 2024 (najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik)

Kommuni	2014	2024	Ikileriarnissamut naatsorsuutit
Kujalleq	876	574	-302
Sermersooq	1.353	1.045	-308
Qeqqata	1.382	1.289	-93
Qaasuitsup	4.067	3.456	611

Takussutissiami qulaani takuneqarsinnaavoq nunaqarfiit arlallit nuna tamakkerlugu 2024-mi innuttaasukittuarangorsimasinnaasut.

Assersuutigalugu Naatsorsueqqissaartarfiup takutippaa Kommune Kujallermi nunaqarfinnit 11-nit 5-t 50-inik ikinnerusunik innuttaasoqartut, minnerpaaq 25-nik innuttaasoqarluni. Ukiut qulit kingullit ingerlaneranni nunaqarfimmiut illoqarfinnut nutserartupilussuusimapput, nunaqarfiillu arlallit 20-50-it missaannaannik innuttaasoqalersimallutik. Ukunani nunaqarfiit pineqartut tassaapput Qassiarsuk (25), Igaliku (33), Ammassivik (34), Saarloq (35) aamma Qassiarsuk (48). (Kisitsisit 1. januar 2014-imeersuupput Naatsorsueqqissaartarfimmiit.)

Kalaallit Nunaat tamakkiisumik isigalugu aamma innuttaasut amerlassusaat ikiliartorput. Kisitsisit imatut isikkoqarput Naatsorsueqqissaartarfimmiit 1. januar

⁷ Kujalleq Nalunaarusiaq, Greenland Venture, 2009.

⁸ Nunatsinni nuttarsinnaaneq, Eqikkaasumik misissueqqissaarneq, februar 2010

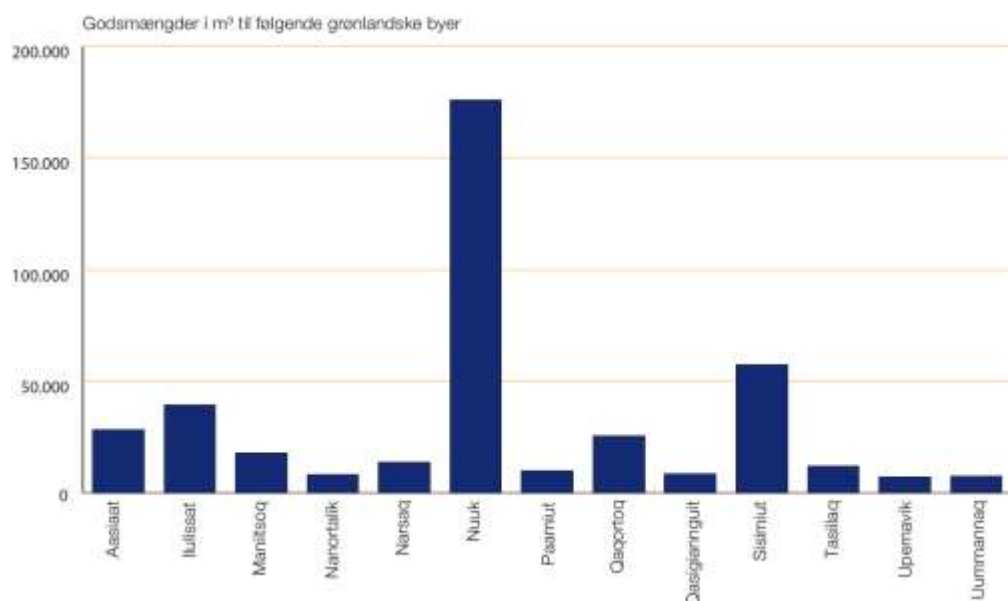
2005-imi 56.969 innuttaasoqarsimavoq, 1. januar 2014-imi 56.282-inik innuttaasoqarluni.

ASSARTUKKAT ANNERTUSSUSAAT

Ataatsimoortumik isigalugu assartukkat annertussusaat malunnartumik annikilleriarsimapput ukiut kingullit iluanni. Annikillisimanerat nuna tamakkerlugu agguarsimavoq ataani takussutissiami 2-imi atuarneqarsinnaavoq assartukkat annertussusaat kommunikkaarlugit ukiuni 2001-2014.

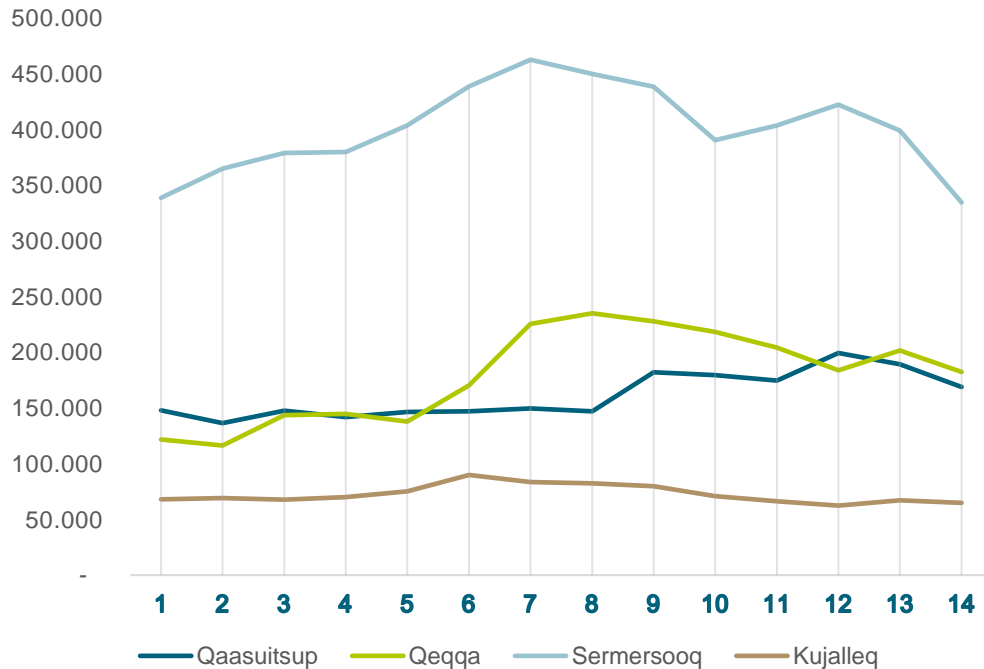
Misissukkani ataani takuneqarsinnaavoq assartukkat annertussusaat, containerit amerlassusiginngilaat tassami containerinik kivitsisarnerup amerlassusii ersersinnaanngilaa assartukkat annertussusiviat.

Illoqarfinni innuttaasut amerlassusaat malillugit assartukkat annertussusaat allanngorarput. Takussutissiami ataani takuneqarsinnaavoq assartukkat annerpaartaat Nuummut Sisimiunullu ingerlasartut.

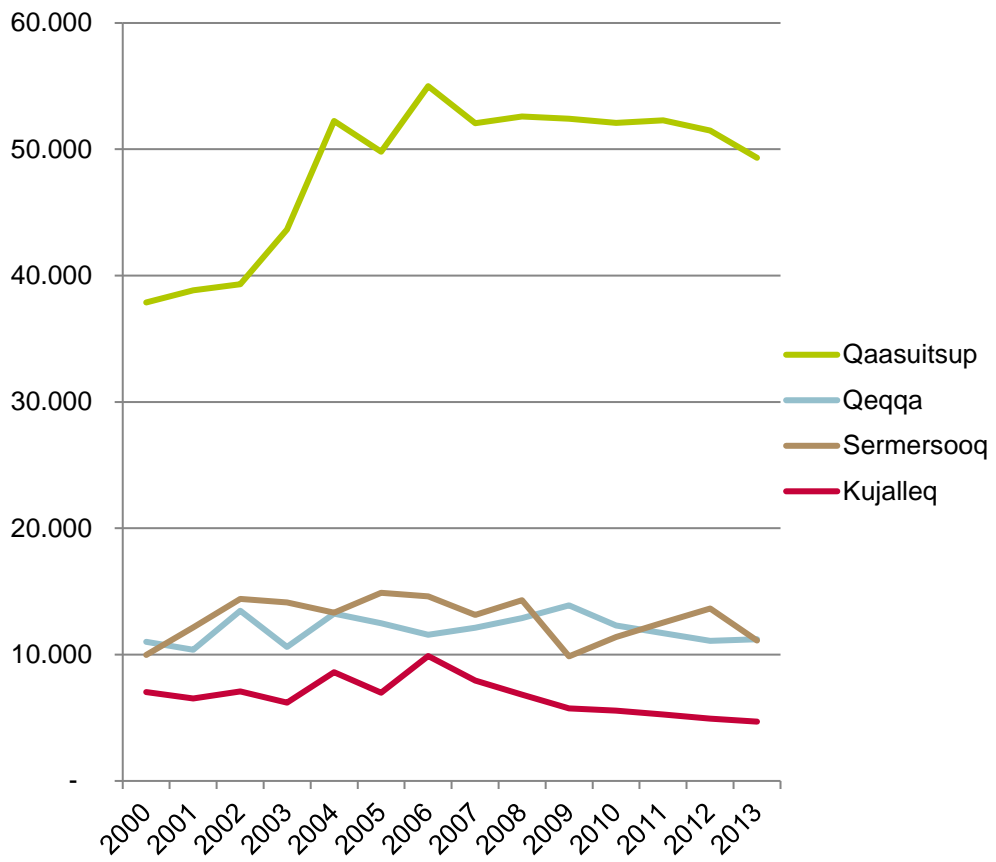
Takussutissiaq 1. Agguaqatigiissillugu assartukkat annertussusaat avannamukaartut kubikmeterinngorlugit, 2014-imi illoqarfinnut agguarneqarneri. Pissarsiffiusoq: RAL

Qulaani takussutissap saqqummiuppa assartukkat annertussusaat umiarsualivinnut anginernut 13-iusunut 2014-imi RAL-ip ingerlataanut. Ataani takuneqarsinnaavoq assartukkat annertussusaat kommunini sisamani piffissap 2001-2014 iluani.

Takussutissiaq 2. Ataatsimoortumik illoqarfinnut assartukkat annertussusaat m³-inngorlugit kommuninut agguarlugit piffissami 2000-2014. Najoqqutaq: RAL.

Nunaqarfii isigalugit erseqqaripooq assartukkat annertussusaat Qaasuitsup Kommuniata nunaqarfiinut ingerlateqqitassat annertunerpaasut. Kommunemi amerlanerpaanik nunaqarfeqarpoq kommuneqarfinnut allanut sanilliullugu. Ataani takussutissiaq 3-p takutippaa assartukkat annertussusaat Kommune Kujalliup nunaqarfiinukartartut 2006-imili annikilliantorsimasut. Nunaqarfinni innuttaasut ikiliartornerat malillugu aammattaaq qulaani kommuni taaneqartoq taamatut sunnerneqarpoq.

Takussutissiaq 3. Ataatsimoortumik nunaqarfinnut assartukkat annertussusaat m³-inngorlugit kommuninut agguarlugit piffissami 2000-2014. Najoqqutaq: RAL.

AAQISSUGAANEQ

Immikkoortumi uani nassuiarneqarpoq umiarsualivinnut oqartussaasut aaqqissuunneqarnerat aammalu kommunikkaarlugit siumut isigaluni pilersaarusionerit umiarsualivinnut aserfallatsaaliinermut.

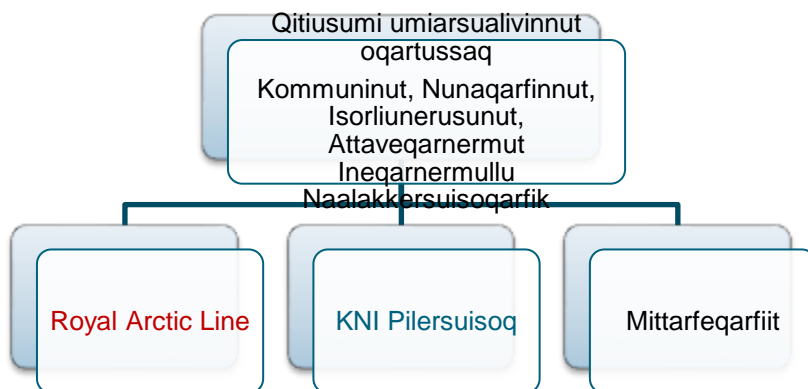
Umiarsualivinnut oqartussat agguarnikuupput Namminersorlutik Oqartussat umiarsualiviutaannut nunaqarfinni illoqarfinnilu ukuusunit isumagineqartut Attaveqatigiinnermut Naalakkersuisoqarfimmit, umiarsualivinnut inatsit najoqqutaralugu, aammalu aatsitassarsionermut atatillugu umiarsualiviit Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfiup isumagisai, aatsitassaqaqarnermut inatsit najoqqutaralugu. Kommuneqarfinni oqartussat isumagisaraat kommunip umiarsualiviutai, umiarsualiviit anginerit ikittuinnaat, talittarfiit mikinerit aammalu niusarfiit puttasut ingerlataralugit, kommuninut piginnaatitaaffiit najoqqutaralugit.

Umiarsualiviit aserfallatsaalineqarnerat aammattaaq avinneqarnikuuvoq. Aserfallatsaaliinissamut iluarsartuussinissamullu tunngatillugu Attaveqarnermut Naalakkersuisoqarfiup nunaqarfinni illoqarfinnilu umiarsualiviit akisussaaffigivaat, umiarsualiviit aatsitassarsiorfeqarfinniittut Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfiup akisussaaffigivaat aammalu kommuninit aqunneqartut umiarsualiviit kommuneqarfiit akisussaaffigalugit.

UMIARSUALIVINNUT PISORTAT

Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik umiarsualivinnut pisortat oqartussaaffigivaat. Sumiiffinni aalajangersimasuni umiarsualiviit aqunneqarnerannut aalajangersaasinnaapput. Qitiusumik umiarsualivinnut pisortaqarfik Attaveqarnermut Naalakkersuisoqarfimmiit isumagineqarpoq taassumalu ataani isumaqatigiissusiaqarpoq sumiiffinni aalajangersimasuni uku suleqatigalugit:

- Royal Arctic Line A/S, umiarsualivinnut aqqaneq-marlunnut anginerpaanut pisortaavoq.
- KNI Pilersuisoq A/S, nunaqarfiit amerlanerpaartaani illoqarfinnilu marlunni umiarsualivinni pisortaavoq.
- Mittarfeqarfiit, Narsarsuarmi Kangerlussuarmilu umiarsualivinnut pisortaapput.

Takussutissiaq 4. Umiarsualiviit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut pisortaqarfiisa ilusilersorneqarnerat.

AATSITASSARSIORFINNI UMIARSUALIVINNUT PISORTAQARFIK

Aatsitassarsiorfeqarfiit qitiusumik aammalu sumiiffinni aalajangersimasuni umiarsualivinnut pisortaqarfinnut ilaatinneqanngillat. Umiarsualiviit aatsitassarsiorfeqarfinniittut *Inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. decembarimeersumi (Aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) malittarisaliunneqarput*, suliffeqarfiillu aatsitassarsiorfeqarfinnut piginnittuusut umiarsualiviit aserfallatsaalineqarnissaat ingerlanneqarnissaallu akisussaaffigisussaallugit.

Taamaakkaluartoq inatsiseqarpoq salliusumik tassa nunat assigiinngitsut akornanni imarsiornikkut isumannaallisaaneq umiarsualiveqarnermut umiarsualivinnilu atortunut (ISPS-koden⁹) Attaveqarnermut Naalakkersuisoqarfimmit aqunneqartoq.

Tassunga atatillugu oqaatigissallugu pingaaruteqarpoq, ISPS-ip kalaallit nunaanni umiarsualivinni malinneqalenera malunnaatilimmik pitsanngoriaataasinnaavoq. Kalaallit Nunaat imminut pisussaaffilerpoq nunat assigiinngitsut akornanni maleruagassat malinniarlugit. Maleruagassat Kalaallit Nunaannit suli malinniarneqanngippata, tamanna imarsiornikkut inuussutissarsiutilinnut ISPS-imik atuisunut ajortumik kinguneqarsinnaavoq. Taamaattumik suliassaqarfiup tulleriarnermi salliutinneqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.

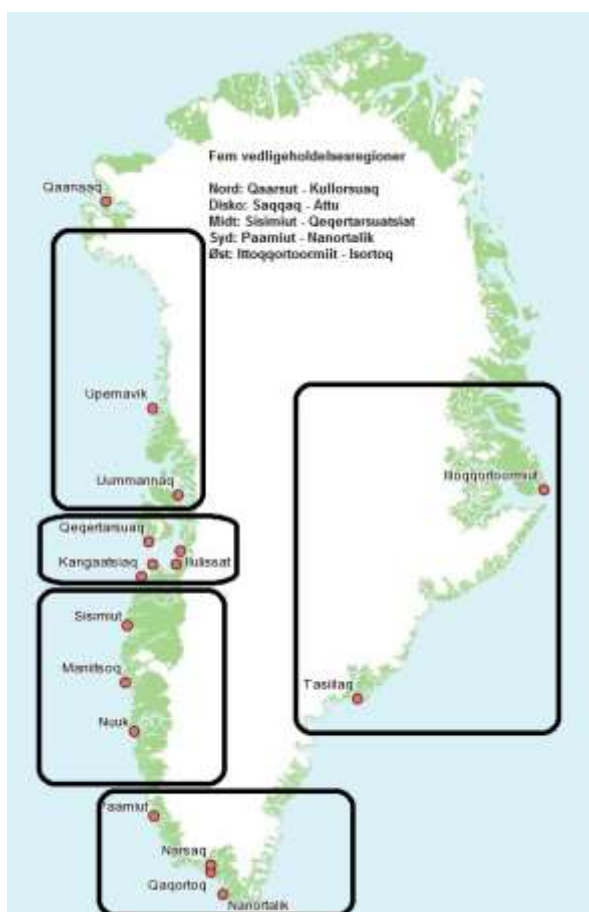
⁹ ISPS – International Ship and Port Facility Security, nunat assigiinngitsut akornanni allattariaaseq umiarsualivinnut ilusilersorneqarnerat.

NAKKUTILLINEQ KOMMUNIT UMIARSUALIVIUTAANNIK

Kommuneqarfinni umiarsualivinnut pisortat umiarsualiviit amerlanngitsut nakkutigillugillu aserfallatsaalineqarnissaat isumagisarivaat, soorlu umiarsualiviit mikinerit niusarfiillu puttasut piniartut umiatsiaaqqanik aalisartut atortagaat. Taakkua saniatigut ataasiakkaanik umiarsualiveqarpoq, soorlu Sisimiuni umiarsualivittaaq.

ASERFALLATSAALINEQ ILUARSARTUUSSINERLU

Illoqarfinni nunaqarfinnilu umiarsualiviit aaqjissuussaapput sumiiffiit apeqputaatillugit aserfallatsaaliinissamut pilersaarussiaq malillugu, immikkoortoq 7 najoqqutaralugu, nuna tallimanut avinneqarsimavoq.

Takussutissiaq 5. Aserfallatsaaliinissamut nunap agguarneqarnera

Nunap agguarneqarnera sumiiffiit ungasissusaannik aammalu illoqarfiit nunaqarfiillu amerlassusaannik aallaaveqarpoq. Nunap agguarneqarnera imaappoq:

- Nunap immikkoortua avannarleq: Kullorsuarmiit Qaarsunnut.
- Nunap immikkoortua Disko: Saqqamiit Attumut.

- Nunap immikkoortua qiterleq: Sisimiuniit Qeqertarsuatsiaanut.
- Nunap immikkoortua kujalleq: Paamiuniit Nanortalimmut.
- Nunap immikkoortua kangilleq: Ittoqqortoormiiniit Isortumut.

Nunap agguarneqarnera ataaseq nalunaarsorneqartarpoq piffissap aalajangersimasup iluani, piffissamilu tassani aamma nunap agguarneqarnera alla ataaseq iluarsartuullugu suliarineqartarluni. Pilersaarusiaq 2009-mili ingerlanneqalerpoq 2014-imilu aserfallatsaaliinermi kaaviiartitsineq siulleg naammassilluni Kalaallit Nunaata kangiani.

Ilisimaneqartut malillugit aatsaavissuaq ataqatigiissakkamik nalunaarsuisoqarlunilu aserfallatsaaliisoqarpoq umiarsualivinnik. Siullermeertumik nalunaarsuineq, aserfallatsaaliineq iluarsartuussinerlu umiarsualiviit napatitsisuinut sannaanullu tunnganerusimapput.

Ataqatigiissakkamik aserfallatsaaliineq aqutissiuivoq ilisimasanut nutaanut umiarsualiviit qanoq-issusaannut atorsinnaassusaanullu, tamakkulu aserfallatsaaliinermi aningaasartuutitut annikillisaaqataasinnaapput anguniakkat ilisimaneqarnerulersimammata aammalu pitsaanerusumik suleriaaseqalermat. Aserfallatsaaliuinissamut suliassat sanaartugassanik suliassinneqartartunut suliariumannittussarsiuunneqartarput "poortugakkaarlugit", tassa imatut paasillugu ajugaasup sumiiffiit arlalikkaarlugit suliassarissassagai nunap agguarneqarnerini. Taamaaliornikkut atuisartullu ataqatigiinnerusumik suleqatigiittoqalerpoq aammalu pitsaanerusumik sanaartorneq akuttoqatigiissaarneqalerluni. Ingerlaavartumilli isiginiarneqartarpoq neqerooruteqariaaseq sorleq naleqqunnerpaanersoq.

Ataqatigiissaakkamik qanoq-issusaanik nalunaarsuisarneq kinguneqarluartitsivoq tassami siusinnerusukkat suliariumannittussarsiuussisoqarsinnaalersimavoq suli sanaartugassanik suliassinneqartartut allanik suliassaninnginneranni. Taamaasilluni piffissap sivilisinerusup iluani sulisoqarsinnaanngorluni.

Naatsorsuutigineqarpoq aserfallatsaaliinissamik ataqatigiissaarineq ingerlatinnarneqassoq. Taamaaliornikkut nungullariartorerit iluarsartuuttariallillu malinnaaffigilluarneqarsinnaalissapput pitsaanerusumillu ajornannginnerusumillu inernissai suliarineqarsinnaasalissallutik. Taartissat, sannat atortussallu assigiissarneqarsinnaanerulissapput umiarsuliviillu nutaaliaanerulersinneqarsinnaassallutik.

Nutaaliannngorsaaneq assigiissaarinermik kinguneqartitsissaaq umiarsualiviit sannaanik atortussaaniillu. Assigiiaamik suleriuseqalernerup periarfissaalersissavaa

atortussat toqqorsivinnut toqqorneqarsinnaasalissasut¹⁰ukiup tullissaanut piareereerlugit. Atortussat eqqortut taava piareersimareertalissapput arlaanik aserortoqariataassagaluarpat. Periarfissap uuma umiarsualiviit "matusariaqartarnissannut" piffissaq millisissavaa aammalu umiarsualiviit suliarineqarsinnaasartut ukiut amerlissagaluarlutik.

Ataqatigiissaarineq aserfallatsaaliuinerinnaanngitsumut umiarsuavinnut iluaqutaassaaq. Assigiiaarilerneq assiginngitsunik periarfissiissaaq atuisartullu assigiinnik periarfissaqalissapput "multi-purpose"-qarlerneragut, taamaalilluni atuisartunut amerlanerit iluaqutserneqarlutik.

Umiarsualiviit assigiiaarnerusut aammattaaq kingunerilissavaa atuisartut assigiinnik malitassaqalernerat. Umiarsualiviit assigiiaarnerusut aammattaaq kingunerilissavaa atuisartut assigiinnik malitassaqalernerat. Malittarisassat ingammik pitsanngorsaassapput umiarsualivinnut assigiinngitsorpassuarnut atorpeqartartunut, assersuutigalugu: takornariat angallataannut (uani pineqarpoq takornariat angallataat angalaarnermi atorpeqartartut), sinersortaatinut, umiatsiaaqqanik aalisartut usingiaasarnerannut, nioqqutissanik assartuisartunut allanullu. Erseqqissumik oqaatigalugu ilaasut tamarmik niusinnaasassapput ilorrisimaarnartumik pissutsit qanorluunniit ikkualarpata aamma umiarsualiviit qanorluunniit annertutigisumik artorsaatisinneqaraluaangamik akornuserneqartartussaangillat.

¹⁰ Assersuutigalugu kalluussaanaveeqqutit, umiarsualiviup killingi betonit, qisunnik napatitsisut, qisunnik nungullarnaveersaaqutit. il. il.

IMMIKKOORTUMIK PILERSAARUSIAP ALLATTARIARSORNIKKUT SULIASSAI AAMMALU SULEQATISSAT

Umiarsualivinnut immikkoortumik pilersaarusiap allattariarsornikkut isumaliutissiissutinullu suliassaqarpoq. Ataani suliassat taakkua ilai allaaserineqarput aammalu Imikkoortumik pilersaarusiap suleqatiminut sunniivigeqatiginninnera.

SULIASSAT ALLAASERISANUT ALLANUT

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiisitap¹¹ 2011-mi isumaliutissiissutimini misissoqqissaarpaa Kalaallit Nunaata assartuinikkut ataqatigiissaagaaneratigut inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut periarfissat. Taassuma ataani sanaartorneq alliliinerlu umiarsualivinnik.

Assinganik allaqqasoqarpoq nunap immikkoortuini ineriartortitsineranut iliuusissat pillugit nassuiaammi 2011-meersumi¹². Nalunaajaatip ilaatigut misissorpaa allanngorannerusumik inuussutissarsiorneq avammut tunisinikkut, aalisarnermut isumaginnittoqarfiup nioqqutissaataat avaqqullugit.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut pilersaarusiap atuarneqarsinnaapput Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiornermut periusissaani¹³. Taassuma iluani taaneqarpoq umiarsualiviit qanoq atorneqartassanersut uuliaqarneranik aatsitassarsiorlunilu misissuinerit tungavigalugit.

Soorlu oqaatigineqareersoq umiarsualiviit aatsitassarsiornermut attuumassutillit Namminersorlutik Oqartussat ingerlatarinngilaat suliarineqartarlutillu Aatsitassanut inatsit malillugit. Suliffeqarfiilli atuisartullu allat umiarsualiviit illoqarfinniittut atortarsimavaat umiarsualivimmuut inatsisit ataanniittut.

Umiarsualivinnut Immikkoortumik pilersaarut aammattaaq Mittarfeqarfinnut immikkoortumik pilersaarummik 2016-ip ingerlanerani suliarineqartumik ilaqarpoq. Mittarfeqarfinni periarfissat arlallit ineriartortinneqassappata umiarsualiviit allilertorneqarnissaannut tulleriiaarinernut sunniuteqassapput. Tassani assersuutigalugu isiginiarneqassaaq umiarsuarnut ilaallutik takornariat mittarfimmiit umiarsualivimmuut ajornannginnerusumik assartorneqartarsinnaanissaat.

¹¹ Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiisitaq – Isumaliutissiissut, Namminersorlutik Oqartussat, Ineqarnermut, Attaveqatigiinnermut Angallanermullu Naalakkersuisoqarfik, 2011

¹² Nunap immikkoortuini ineriartortitsineranut iliuusissat pillugit nassuiaat, Namminersorlutik Oqartussat, Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia, 2011

¹³ Kalaallit Nunaata uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu 2014-imiit 2018-imut periusissaa, Namminersorlutik Oqartussat, Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfik, 2014

SULEQATIGISALLU SUNNIIVIGEQATIGIINNEQ

Qulaani allaaserineqareerpoq umiarsualiviit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut pingaarutilerujussuusut taamaammat pingaarutilinnik suleqateqartoqarpoq umiarsualivinnut atatillugu aalajangeeqataasartunik aammalu sunnertittartunik aalajangiissutinit. Suleqatigisat eqimattakkaanut marlunnut avinneqarsinnaapput, eqimattaq siulleq taaneqarsinnaavoq taakkuusut massakut umiarsualivinni inuussutissarsiutiminni ingerlatsereersut. Eqimattap aappaa tassaapput innuttaasut kiffartuussisut aammalu umiarsualivinnut isersinnaasut, taassuma saniatigut kommunit ineriartorfissaasinnaasunik takusaqarsinnaasut.

Eqimattaq siulleq:

- Sanaartugassanik suliassinneqartartut
- Aalisarnermik inuussutissarsiorneq
- Assartuinermik inuussutissarsiorneq
- Aatsitassarsiorneq
- Takornariaqarnermik inuussutissarsiorneq

Aalisarnermik inuussutissarsiorneq Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutit annersaraat umiarsualivinnullu soqutiginninnerat ukununga tunngapput: pisaanik tulaassuisinnaanissaq, aalisakkanik assigiinngitsunik usingiaasinnaaneq aammalu assartuisinnaaneq avammut tunisassanik imaluunniit suliassanngortitseqqiisinnaaneq. Umiarsualiviup inissisimanerata qulakkeertarpa umiarsualiviup atorluarneqartarnera, akileraarutit ilusissat pisortanullu isumaqatigiissutit.

Takornariaqarnikkut inuussutissarsiorneq umiarsuarnik takornarianut samminerpaavoq, taakku sineriak sinerlugu sammisaqartarput piffinni assigiinngitsuni Kalaallit Nunaanni. Taakkununga ilassut tassaavoq ulluinnarluni takornariartarnerit attartukkanik angallatinik. Immikkoortortaqaqfimmiiit tulasinnaanissamut periarfissat aammalu akileraarnissamut ilusissat isiginiarneqartorujussuupput, immikkoortortaqaqfiup ineriartortinneqarnissaannut annertuumik aalajangiisooqataallutik.

Sanaartugassanik suliassinneqartartut umiarsualiviit pisariaqartilluinnarpaat pilersuinikkut aammalu sanaartugassanut atatillugu. Sanaartugassanik suliassinneqartartut angallatit, usisaatit il. il. atortarpaat atortuminnik assartuiniarlutik suliassaminnut assigiinngitsunut.

Assartuinermik inuussutissarsiortut pisariaqartippaat umiarsualivinni pisoqartarnissaa assigiinngitsutigullu pisariaqartinneqartarnissaat kisiat angallassassanik

assartuisarneq nunatsinnut, avammut nunattalu iluani annertunerpaamik oqaasissaqarpoq. Taassuma tulleraa inunnik angallassisarneq, namminersortuunersut imaluunniit sullissinissamut isumaqatigiissuteqarnersut apeqqutaatinnagit.

Aatsitassarsiornermut tunngatillugu soqutiginnittut ikipput kisiat pilersaarutit arlallit piviusunngortinneqassappata una eqimattaq allissaaq. Immikkoortumi 12-mi sukumiinerusumik allassivoq.

Eqimattaq tulleg:

- Kommunit
- Sunngiffimmi angalasartut, aalisartut piniartullu

Kommunit umiarsualivinnut sunniutilerujussuupput, soqutiginnilluarput angusaqarluarusullutillu umiarsualivinni. Tamanna erseqqissisimavoq kommunit oqaloqatiginerisigut uunga Immikkoortumut pilersaarusiap suliarineqarnerani. Aammalu kommuninut tusarniaanermi akissutaasimasut umiarsualivinnut inatsisinut siunnersuutitut tunngatillugu. Kommunit soqutigisaat pilersaarutaallu Immikkoortumut pilersaarummut ilanngunneqarsimasut angusaqarluarnissamik sunnertissimapput. Umiarsualiviit angisuut inuussutissarsiornermut attuumassutillit soqutigineqarsimallutik. Kommuniniit naatsorsuutigilluarneqarpoq Namminersorlutik Oqartussat aningaasaleeqataassasut umiarsualivissanut pilersaarussianut aammalu ingerlatsinermut piginneqataaermullu kommunillu suleqatigiilluassasut.

Sunngiffimmi angalasartut, aalisartut, piniartut innuttaasullu nalinginnaasumik umiarsualiviit atortarpaat assigiinngitsorpasuarnut nammineerlutik angallatinik angalasarnerminnut sinerlak sinerlugu.

IMMIKKOORTOQ 2. IMMIKKOORTUMUT PILERSAARUT UMIARSUALIVINNUT

ULLUMIKKUT

UMIARSUALIVIIT NALILERNEQARNERAT

Immikkoortumi uani erseqqissarneqarpoq umiarsualiviit nalunaarsorneqarnerat, takussutissiisut umiarsualiviit sumut atorneqartarnersut qanorlu naleqarnersut immikkoortumik pilersaarusiap suliarineqarnerani, ilanngussat B-E takukkit.

Kommune Kujalleq

Kommune Kujallermi 35-nik Namminersorlutik Oqartussat pigisaanik umiarsualiveqarpoq. Umiarsualiviit tassaapput anorimut oqqiorfiit, niusarfiit puttasut talittarfiillu illoqarfinni anginerusut pilersuineranut atorneqartartut.

Umiarsualiviit Kommune Kujallermi illoqarfinnut pingasunut, nunaqarfinnut aqqanilinnut aammalu nunalerinermik misileraaveqarfimmut agguarneqarsimapput.

Ukunani illoqarfinni Nanortalik, Qaqortoq aamma Narsaq Royal Arctic Line umiarsualivinnut oqartussaavoq. Nunaqarfinni 10-ni 11-usuni KNI Pilersuisoq umiarsualivinnut oqartussaavoq. Narsarsuarmi umiarsualivik Mittarfeqarfimmiit oqartussaaffigineqarpoq. Umiarsualivik savaateqarfimmi Upernaviarsummiittoq Namminersorlutik Oqartussat umiarsualiviutaasa ataaniippoq kisiat pisortaaffigineqarnani. Umiarsualivillu misissorneqarpoq Nunalerinermik Naalackersuisunit ingerlanneqalersinnaannginnersoq. Umiarsualivillu misissorneqarpoq Nunalerinermik Naalackersuisunit ingerlanneqalersinnaannginnersoq. Ataatsimut isigalugu 100.000 m³-imiit annikinneruvoq assigiaaginnavissimallunilu piffissami 2000-2013. Kisiannili nakkariartorsimavoq ukiuni kingullerni 5-6-ni.

Umiarsualiviit annerit containerinut inissiisarfittut atorneqartarput Qaqortumilu unammillernangaarpoq inissaqartitsiniartarneq containerit imaqaanngitsut aalisakkerinermut sineriammilu atugassat amerlisimmata.

Umiarsualiviit tamarluinnangajammik Kommune Kujallermiittut sunnigaasarput sikorsuit Nunatta Isua uiartarmassuk umiarsualiviillu tikinneqarsinnaajunnaartarlutik piffissami sivikitsumi sivilisunerusumiluunniit.

KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ

Kommuneqarfik Sermersuumi 25-nik umiarsualiveqarpoq Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunik. Umiarsualiviit tassaapput talittarfiit anginerit, talittarfiit mikinerit, aalisartunut kilisaatersortunullu talittarfiit imarpikkoortaatunullu umiarsualiviit. Uninngasarfinnik umiarsualiveqarpoq, ulittarneranut majuartarfiit kiisalu anorimut oqqiorfiit. Aamma Nuummi 12-nik umiarsualiveqarpoq, taakku Sikuki Nuuk Harbour A/S-imit pigineqarlutillu ingerlanneqarput.

Umiarsualiviit Kommuneqarfik Sermersuumiittut illoqarfinnut sisamanut nunaqarfinnullu arfineq-pingasunut agguarneqarsimapput. Illoqarfinni 2-ni, 4-ni ukunani Paamiut aamma Tasiilaq Royal Arctic Line umiarsualivinnut oqartussaavoq, Ittoqqortoormiini umiarsualivik KNI Pilersuisup oqartussaaffigivaa aammattaaq nunaqarfiit kommunimiittut. Nuummi umiarsualivinnut oqartussaaffik Sikuki Nuuk Harbour A/S-imit ingerlanneqarpoq.

Assartugassat annertunerpaartaat uunga kommunimut pisarput, Nuummullu taakku annerpaartaat pisarlutik. Piffissami 2000-2013 assartukkat annertunerpaapput 450.000 m³ sinnerlugit kommuni tamakkerlugu. Nuummi sanaartornerujussuaq piffissap taassuma qeqqani peqqutaaqataasorujussuulluni. Paamiut aamma peqqutaaqataasimavoq piffissami aalisarluarnej pissutigalugu. Tasiilami assartugassat annertussusaat allanngorsimangillat piffissaq tamakkerlugu.

Assartugassat annertussusaat malunnartumik ukiut kingulliit ingerlaneranni annikillisimapput.

Taassumalu saniatigut takornariaqartitsinerimut inissamik amigaaqarpoq. 2002-mi sanaartornerujussuaqalenera kilisaatersortut ilaat Sisimiunut nuuttariaqalersimanerannut peqqutaaqataasimavoq. Umiarsuarnut anginerit umiarsualivimmuut tulattartunut aammalu namminersortunut angallatinik mikinerit angalasartunut.

Qeqqata Kommunia

Qeqqata Kommunia 31-nik umiarsualiveqarpoq Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunik. Affai sinnerlugit illoqarfinnut marlunnut agguataarsimapput ukunani Maniitsoq aamma Sisimiut. Maniitsumi umiarsualiveqangaatsiarneranut pissutaavoq 70-ikkut 80-ikkullu ingerlaneranni aalisarnej aningaasarsiorfiulluarnikuusimammat umiarsualiviillu taamani pisariaqartinneqartut sanaartorneqarsimallutik. Ullumikkut Sisimiut aalisarnermik ingerlatsinerulersimavoq.

Umiarsualiviit Qeqqata Kommunianiittut illoqarfinnut marlunnt nunaqarfinnullu arfinilinnut agguarsimapput. Illoqarfinni marlunni ukunani Sisimiut aamma Maniitsoq Royal Arctic Line umiarsualivinnut oqartussaavoq. Nunaqarfinnilu arfiniliusunit tallimani KNI Pilersuisoq umiarsualivinnut oqartussaavoq. Kangerlussuarmi umiarsualivik Mittarfeqarfimmiit oqartussaaffigineqarpoq.

Kommunimi marlunnik illoqarfeqarpoq arfinilinnillu nunaqarfeqarluni. Assartugassat annertussusaat kommunini sisamani annerpaat tulliattut inissisimavoq. Piffissap qeqqata missaani ukiuni 2000-imiit - 2013-imut 240.000 m³ missaanni annertunerpaaffiusimavoq tassunga peqquataavoq aalisarnermik ingerlatsineq annertoq Nuummiit Sisimiunut nuunneqarmat. Kisiannili assartugassat annertussusaat milliartuaarsimavoq 2000-2013 piffissap qeqqaniit.

Kommunimi unammillernangaatsiarpoq umiarsualivinni inissaaleqineq. Ingammik Sisimiuni. Taamatut amigaateqartoqarnera kinguneqarsimavoq kommunip nammineq umiarsualivimmi nutaamik sanaartortitsisimaneranut. Umiarsuakkut takornariaqartarnek annertusisimaqisumut aammalu uuliasiortunut pisariaqartitsinerit naapinniarlugit.

Kangerlussuaq ullutsinnut naleqqutinngitsumik umiarsualiveqarpoq tassami assartukkat ilaasullu usisaatinik suatigut ammartartunik assartorneqartariaqartarmata nunamut tulannermi avalannermilu.

QAASUITSUP KOMMUNIA

Qaasuitsup Kommunia 62-inik umiarsualiveqarpoq Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunik. Affaasa missaat illoqarfinniippot sinneruttullu nunaqarfinniillutik.

Umiarsualiviit Qaasuitsup Kommunianiittut illoqarfinnut arfineq-marlunnt nunaqarfinnut 26-nut agguarsimapput. Illoqarfinni tallimani arfineq-marluusuni ukunani Aasiaat, Qasigiannugit, Ilulissat, Uummannaq aamma Upernavik Royal Arctic Line umiarsualivinnut oqartussaavoq. Illoqarfinni kingullerni marlunni, Kangaatsiaq aamma Qeqertarsuaq, nunaqarfinnilu umiarsualiviit KNI Pilersuisumit oqartussaaffigineqarput.

Illoqarfinni kingullerni marlunni, Kangaatsiaq aamma Qeqertarsuaq, nunaqarfinnilu umiarsualiviit KNI Pilersuisumit oqartussaaffigineqarput. Piffissami 2000-2013 qeqqaniit assartugassat annertusilaarsimapput aalisakkanut containerit Aasiannut nuunneqarsimaneri pissutigalugu. Piffissami tassani assartukkat annertunerpaapput 200.000 m³ angungajallugu. Ukiuni kingulerpaalunni annertussutsit appariartorsimapput.

Unammillernarnerpaaq tassaavoq Ilulissani umiarsualivimmi inissaaleqineq. Umiarsualivimmiinnangitsoq aammali umiarsualiviup eqqaani. Umiarsualivik ninnittorujussuuvoq aalisartullu usingiaanissaminnut inissakillioortarput. Taassumalu saniatigut umiarsuit ilaasortaatit ikittuaraannarnik pitsaasunik tulannissaminnut periarfissaqarput ilaasunik ikisoqarlutillu niusaqarnissaminnut. Ilulissat takornarianit ornigarluarneqartupilussuusarpoq Nunarsuarmit kingornuttagaannut allattorsimaffimmi ilaanera pissutigalugu. Kisiannili piviusorsiuungilaq takornarianik angallassisartut umiarsuit anginerit umiarsualivimmut tulassinnaasarnissaat.

Uummannaq aammattaaq inissaaleqivoq, umiarsualivik iluliarsuarmit sequmittunit taamaammallu malissuarmit pilersitsisunit sunnerneqartarpoq umiarsualivik sineriallu eqqaaniittoq eqqorlugit. Pinngortitap unammillernartitai iluliarsuupput aammali ukiukkut sikusarnera. Sikup umiarsuit angallatillu mikinerit talissinnaajunnaartittarpei.

Upernavimmi umiarsualivik silataaniit qaffiarnernit eqqorneqartarpoq, taakkulu annikillisarniarneqarsimapput nunniukkamik.

ASERFALLATSAALIINEQ

Aningaasanut inatsit aqputigalugu ukiumut 25,2. mio. koruunit missaat immikkoortinneqartarput umiarsualiviit aserfallatsaaliorneqarnissaannut, tak. immikkoortoq 3.4. Aningaasat tunniunneqartartut agguarneqartarput pisariaqartitsinerit aammalu aserorsimasunik tulleriarisarneq najoqqutaralugit. Taamaaliortarnerup qulakkeertarpaa umiarsualiviit nunap agguarneqarnerat malillugu pilersaarusiukkamik aserfallatsaaliineqartarnerat. Umiarsualiviit tamarmik nalunaarsorneqartarnerat iluarsartuunneqartarnerallu ukiut 5-t ingerlaarneranni qulakkeerneqartarpoq, najoqqutaq immikkoortoq 4.4.

Namminersorlutik Oqartussat kisermaassilluni aserfallatsaaliuinerit iluarsartuussinerillu pisariaqartut aningaasalersortarpei.

Ukiuni kingullerni amerlanngitsuni umiarsualiviit nalunaarsorneqartarput aserfallatsaaliuinissamut pisariaqartitat paasiniarniarlugit. Qulaani taaneqareersumi ukiumoortumik nunap agguarneqarneri malillugit aserfallatsaaliuinissamut pilersaarussiaq ingerlanneqartarpoq pisariaqartitsinerit naapinniarlugit.

PISARIAQARTITSINERIT ALLAT

Umiarsualivinnik aserfallatsaaliuinissamut iluarsartuussinissamullu aningaassaliissutit 25,2. mio. koruuninik amerlassuseqartut ilaat saniatigut ukununnga aamma atorneqartussaapput:

- Nutarsaaneq umiarsualivinnik, naaralaartitsivinnik, imarsiortunut nalunaaquttanik aammalu umiarsualivinnik ataqtigiissaarinnermut
- Naatsorsuussanngitsunik iluarsartuussinerit (umiiarnerit)
- Sioqqanik milluaanerit umiarsualiveqarfinni angallatillu aqputissaanni, soorlu Kangerlussuarmi
- Umiarsuarnik atorsinnaajunnaarnikunik isumaginninneq
- Cointainerinik inssiisarfinnik alliliineq pitsanngorsaanerlu umiarsualivinni umiarsualiviillu tunuanni

Qulaani suliassat taaneqartut naatsorsuutigiuminaatsutut nalilernerqartarput siumoortumik naatsorsorneqarsinnaanngimmata. Taamaattumik ingerlaavartumik nalilernerqartarput suliarineqarnissaallu aallartiinnarneqarsinnaasarluni aserfallatsaaliinissamik pilersaarussiaq avaqqullugu nalilernerqaraangat umiarsualivik pineqartoq atorneqarsinnaanngitsoq imaluunniit tassanngaannartumik ajoquserneqassagaluarpat. Umiarsualivinni suliassat taamaattut annertuumik sunniuteqarsinnaapput aserfallatsaaliuinissamut suliarinninnissamut

naatsorsoruminaassinnaaneri annertussusaallu peqqutigalugit. Ilaannikkullu ingerlaannaq aserfallatsaalineqarsinnaaneq ajorput pilersaarutit malillugit ilaatigullu ukiumut tulliuuttumut kinguartinneqartariaqartarlutik.

ASERUISOORNERIT

Umiarsualivinnik aseruisoortarnerit assigiinngitsutigut pisinnaapput. Nalinginnaanerpaatut assersuutigalugu taaneqarsinnaavoq naqitsinerujussuarmik aseruisoortarnerit oqimaappallaartunik ingerlaartoqartarnera pissutigalugu, tulannerlunnermik peqquteqartumik kalluussarnaveeqqutinik sannanillu aseruisoortarnerit aammalu aqquserngit/umialiup qaavinik, umiarsualiviup sinaakkutaanik aseruisoortarnerit aputaajaaneq pissutigalugu.

Ukiumut 1 mio. koruunit missaat atorineqartarput tassanngaannaq aserortunik iluarsaassinernut. Aseruisoortarnerit ingerlatiinnaq aatsaat suliarineqartarput inunnik, umiarsuarnik isumannaallisaanermut sunniuteqaraangat, umiarsualivik aserorneroqqissinnaappat aseruisoortarnerit pissutigalugu imaluunniit umiarsualivik eqqaaniittoq sunnigaasinnaappat. Aseruisoortarnerit ulorianassuseqanngitsutut nalilerneqaraangat nunap agguarneqarneranik aserfallatsaaliuinissamik pilersaarusiarnut ilanngunneqartarpoq.

SIOQQANIK MILLUAANEQ

Sioqqanik milluaanissamut aningaasartuutissat nalilersoruminaattarput ukiumoortumik missingersuusiortarnermi pisariaqartitsinerit assigiinngittarmata. Taassuma saniatigut atuisut nalunaanngitsortarnerat aamma peqqutaataasarpot. Umiarsualiviit aalajangersimasut sioqqanik matuugaasortarnerannut peqqutaataanerpaavoq sanaartornissamut atugassanik sioqqanik assartuisarneq. Umiarsualivinnik nalunaarsuisoqaraangat itissusersiunerit ilanngunneqartarput kinnerit nuunneqartarneri malinnaaviginiarlutik.

Kingumut isigigaanni Kangerlussuarnut angallatit aqquaat missiliorlugu ukiut 7-kaarlugit sioraajarneqartarpoq sioqqanik milluaammik nunanarfiup umiatsiaaqqanik takornariallu angallateerarisartagaannik tikiinneqartarsinnaanissaa anguniarlugu. Kingullermik annertuumik angallatit aqquaat sioraajarneqarpoq 2007/2008-mi. Piffissalli ingerlanerani angallatit aqquaat itissusersiorneqarnikuuvoq 2012/2013-imi aammalu 2016-imi annikitsumik sioraajarneqarluni. 2017-imi annertuumik sioraajarneqarnissaa pilersaarsiornikuuvoq aamma 6 mio. kr.-inik akeqassasoq tagginneqarpoq. Itissusersiunerit inernerisa takutippaat, kinnerit

kiviorarsimasut ilimagisatut annertusiartortut, qularnanngitsumillu siornatigornit annertunerullutik. Tassunga nassuiaasuusinnaavoq silap ingasattumik allanngorarnerata kingunerisaanik ukiuni kingullerni sermersuup aakkiartupiloorneranik kinguneqartitsisimasumik, taavalu sermimiit iminngortoq imeq kinnernik nassarluni immamut pisarluni. Silap ingasattumik allanngorarnera ingerlaannassappat Kangerlussuarmi akulikinnerusumik sioqqanik milluaasoqartariaqartarnissaa naatsorsuutigisariaqarpoq.

Agguaqatigiissillugu naatsorsuutigineqarpoq ukiumut sioqqanik milluaasarnerit illoqarfinni nunaqarfinnilu 1,5 mio. koruunit missaanik naleqartassasut, kisianni 2017-imi aammalu 2021-mi annertunerussallutik.

Sioqqat katersuuttarnerat annertusiartorsimannngitsuuppat aningaasartuut aserfallatsaaliuniarnermut suliassanut ilannguneqarsinnaassagaluarpoq ukiut 10-t missaata ingerlaneranni. Umiarsualiviit ikilineqartuugaluarpata aningaasartuutit annikillissutaasut sioqqanik milluaanermut suliassanut akiliutigineqarsinnaassagaluarput massakkuugallartoq aningaasaliunneqartarput nammassinnaasaannik.

CONTAINERINIK INISSIISARFIIT PITUTTUIFFISSANILLU PERIARFISSAT

Containerinik inissiisarfiit pitsanngorsarneqartariaqarput. Tassani peqqutaqaataavoq inuiaqatigiit nutserarnerat. Tamakkiisumik isigalugu nunaqarfimmiut nunaqarfinnut angineranut imaluunniit illoqarfinnut nutserarnerat aammalu illoqarfimmiut illoqarfinnut angineranut nutserarnerat pissutigalugu containerinik ilioraaviit anginerusut pisariaqartinneqalersimapput.

Saniatigut pituttortarfiit taleqqasarfiillu assartuutinit pisariaqartinneqartut annertusiartorput piffinni arlalinni. Tamanna peqquteqarpoq immap sikusarnera sivikilliarformat aammalu silarlunnerusalerneranik pissuteqartumik umiarsuit angalanerlunnerulernerat piffissami sikunnginnerusalertumi¹⁴. Tassa isumaqarpoq pituttarfiit mattunerulersinneqartariaqartut imaluunniit nutaanik mattunerusunillu sanasoqartariaqartoq. Ukiumut 1 mio. koruunit missaat atorneqartarput umiarsualiviit taamatut pisariaqartitsisut isumannaallisarniarlugit.

¹⁴ Nioqqutissanik assartuisarnerit piffissani avallerpaani pisarput upernaakkut ukiakkullu silap anorlernerpaasarfiiani.

NAARALAARTITSIVIIT IMARSIORNERMULLU NALUNAAQUTSIUSSAT

Naaralaartitsiviit, imarsiornermut nalunaaqutsiussat isumannaallisaanermillu atortut suliaasaapput piffissami ungasinnerusumi ataqatigiissaarlugit ilanngunneqarsinnaasut aserfallatsaaliuinissamut ataqatigiissaarinnermut. Umiarsualivinnik iluarsartuussisarnerup pitsanngorsarneqarnera ilutigalugu massakkuugallartoq aningaasaliissutaasartut 25,2 mio. koruunit naammassapput ukuningga aserfallatsaaliuisarnissaq ilanngunnissaannut, umiarsualiviit amerlassusaat ikilineqassappata nunatsinni.

Ukiut 5-t kingullit ingerlaneranni 0,5 mio. koruunit missaat naaralaartitsivinnut imarsiornermullu nalunaaqutsiussanut aserfallatsaaliuinnermut pitsanngorsaanermullu atorneqarsimapput. Naaralaartitsiviit imarsiornermullu nalunaaqutsiussat amerlasuut pisoqalillutillu anorimit silamillu nungullarneqarsimaqaat. Massakkorpiaq umiarsualiviit sannaanik assigiissaarniarlugit suliniuteqartoqarpoq aammalu qaammaqputaat nutaalianik sarfamillu atuinikitsunik LED-nik taarsorneqassallutik. Naatsorsuutigineqarpoq naaralaartitsiviit imarsiornermullu nalunaaqutsiussat Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut¹⁵ tamaasa nutarsarnissaannut ukiut qulit ingerlaneranni 10 mio. koruunit missaanik naleqassasut.

UMIARSUALIVITOQQAT

Umiarsualiviit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut amerlanerpaartaat pisoqaangaatsiarput, amerlanerit ukiut 20-t sinnerlugit pisoqaassuseqarput ilaallu ukiut 60-it angullugit. Assigiissaarlugit sanaartugassanik sanasoqartalernikuunera aammalu pisariaqartitat allanngornerat malillugu umiarsualiviit ilusilersorneqarnikuunerat allanngoriartorsimapput piffissap ingerlanerani. Siornatigut qisuit atorneqarnerujussuupput umiarsualiviit timitaattut ullumikkulli savimineq atugaanerulersimavoq.

Siornatigut sanaartoriaatsip ullumikkut umiarsualivitoqqanik iluarsartuussiniarneq annertuumik akisoorujussuannortissinnaasarpaa. Taamaamat nunap agguarnikuuneri malillugit aserfallatsaaliuinissamik pilersaarusiameq isumaqarluarsinnaavoq nutarsaanissat pingaarnersiorlugit ingerlanneqarpata.

¹⁵ Illoqarfiit nunaqarfiillu eqqaaniunerusoq aammalu umiarsualivinni.

Umiarsualiviit pisoqqat kisimik iluarsartuunneqartarput suliassat annikikkaangata imaluunniit atorneqartarnera annikinnerulersimagaangat siornatigornit.

Naliliinerit uku ingerlanneqartarput nunap agguarneqarneranik aserfallatsaliuinissamik pilersaarusiap saniatigut atatillugulu. Naatsorsuutigisariaqarpoq umiarsualiviit tamarmik nutarsarneqassasut Namminersorlutik Oqartussat ukiut qulit suli sinnerlugit ingerlakkusutaannut. Umiarsualiviit pilersaarusioneqarnerat atuisartut allanngornikuunerannut aammattaq paakkutarinnippoq.

UMIARSUALIVIIT NALILERSORNEQARNERI

Sanaartoriaatsip ukiut ingerlaneranni allanngornikuunera najoqqutaralugu piviusorsiorpalaanngilaq umiarsualiviit nalingi naatsorsussallugit kisitsisitoqqat aallaavigalugit. Taamaammat nalilersorneqarneri ingerlanneqarnikuupput ullumikkut assingusumik sanaartussagaanni nalissaat aallaavigalugit. Umiarsualiviit ilusilersorneqarneri assigiinngitsorujussuupput, soorlu ulittarnerani majuartarfiit, niusarfiit puttasut, ikaartarfiit, itissutsit assigiinngiaarneri il. il.

Ullumikkut akit najoqqutaralugit kvadratmeterimut² 37.500 koruunit missaaniippoq umiarsualivimmik nutaamik sanaartorniaraanni. Aki sanaartugassanik suliassinneqartartut ukiuni 5-ni kingullerni akigitittarsimasaat Namminersorlutik Oqartussanut najoqqutaralugit nalilerneqarsimavoq. Takussutissiani umiarsualiviit kommunikkaarlugit agguataarneqarsimapput (ilanngussat B,C,D,E). Umiarsualiviit nalilersorneqarnerinut atatillugu teknikkikkut nalilersorneqarnera saqqummiunneqarpoq akileraartarnermut akilersuinissamut iluaqutaasinnaasut ersersinniarlugit. Nalinginnaasumik sanaartukkat nunallu atortulersorneri akilersorneqartarput ukiut 20-t ingerlaneranni. Scrap-værdi-a tassaavoq umiarsualiviup nalinga sinneruttoq, umiarsualivik ukiut ingerlaneranni aserfallatsaalineqartarsimappat.

Umiarsualiviit nalinginnaasumik ukiut 20-t sinnerlugit pisoqaassuseqariarmata akilersoriikkatut naatsorsuunneqartarput scrap-værdi-alu kisimi kiserngorunnikuullutik. Naatsorsuutigineqarpoq atorneqarnermigut nalinga 35%-iusoq nutaalluni nalianiit, tamakkiisumillu 945 mio. koruuninik naleqarlutik.

PITSANNGORSAANISSAMIK PISARIAQARTITSINEQ

Kalaallit Nunaanni umiarsualiviit annertuumik ineriartortinneqarnissaminnik nutarterneqarnissaminnillu pisariaqartitsingaatsialersimapput ukiuni qulikkaarneq pingasut ingerlaneranni.

Qulaani nalilersuinnermut periuseq najoqqutaralugu siunnersuutigineqarpoq aserfallatsaaliuinissamut missingersuutit katillugit 25,2 mio. koruuninik annertussuseqartariaqaraluartut. Taakku aningaasat aserfallatsaaliuinissamut pilersaarut taperserlugulu pitsanngorsassagaluarpa, saniatigullu periarfissiillutik umiarsualivinnut attuumassusillit suliassat suliarineqartalernissaannut (immikkoortoq 7.5.3 takujuk).

Ukiuni 5-ni kingullerni ukiumoortumik nalunaarsuisarsimanagerit takutippaat umiarsualiviit qanoq issussaat aserfallatsaalineqarnissamillu pisariaqartitaat assigiinneqisut. Siunissami umiarsualiviit assigiiarneqalernerit nalunaarsuisarnissamut pisariaqartitsineq annikillissavaat taamanikkussamut umiarsualiviit tamakkiisumik ilisimaneqalersimassammat. Ataatsikkullu aserfallatsaaliuisarneq assigiiartumik ingerlanneqartalissalluni.

Immikkoortumi umiarsualivinnik salliussassanik siunnersuummi, immikkoortoq 8.4 takuuk, misillitakkat najoqqutaralugit aningaasartuutissallu pilersaarutaat allattorsimapput Immikkoortumik pilersaarusiame. Tassani kisimi umiarsualiviit Namminersorlutik Oqartussanit pigiinnarneqartussat pineqarput killigititaasut piunasaqaatillu najoqqutaralugit.

ULLUMIKKUT UMIARSUALIVINNUT IMMIKKOORTORTAQARFIUP UNAMMILLERNARTITAI

Qulaani isiginiarneqartut saniatigut unammillernartoqarpoq nuna tamakkerlugu atuuttunik, umiarsualivinnut immikkoortumut unammillernangaatsiartunik:

- Alliliinissamut inissaaleqineq imaluunniit inuussutissarsiuutinik pingaarnersiuiinissaq umiarsualivinni pisoqarnerpaaffiusartuni.
- Umiarsualiviit angissusaat atorneqartarnerallu ataqatigiissaarneqannginnerat
- Umiarsualiviit aserfallatsaalineqartarnerisa qanoq issussaat
- Immap itissusaa
- Avatangiisinut pissutsit
- Silap pissusaanut pissutsit

INISSAALEQINEQ

Umiarsualivinni inissakilliorneq erseqqittorujussuuvoq pilersuinnermik, assartuinnermik aammalu aalisakkerinnermik ulapaarfiulluurtuni. Inissakilliornerup kinguneranik pissutsit killissaat akuerineqarsinnaanngitsut tikilluinnangajallugit imaluunniit qaangerlugit atugaatippai. Assersuutigalugu containerit qerititsiviit amerlasuut

umiarsualivinnut allanut inissinneqartariaqartarput atorneqarfissaraluaminniit¹⁶.
Taamaaliortarnerup pisariaqanngikkaluartumik usingiaaqqittarnernik kinguneqartarput
umiarsuillu assartuutit piginnaasaanik atorluaannginnerulluni.

ATAQATIGIISSAARINEQ ATORFISSAATA ATORNEQARNERATALU AKORNANNI

Assersuutigalugu ataqatigiissaarinerlunneq umiarsualiviit atorfissaata
atorneqartarneratalu akornanni takuneqarsinnaavoq toqqorsiviit/ilioraaviit
eqqarsaatigigaani. Piffinni amerlasuuni aalisartut sanaartugassanillu
suliassinneqartartut umiarsualiviit utaqqiisaagallartumik toqqorsivittut atortarpaat
namminneq atortuminnut angallatiminnullu, taamaaliortarnerup piffissami tassani
ilaatigut atuisartut allat inangertarpaat.

Assersuut alla tassaavoq umiarsualivinni sioqqanik usingiaasarneq. Umiarsualiviit
tamangajammik, ikittuinnaat minillugit, aatsitassarsiornermut atorneqartarput,
mineralisiornermut imaluunniit uuliasiornermut atorneqanngitsunut: Sioqqanik
usingiaasarneq umiarsualivinnut sanaartornernut atatillugu pisariaqartinneqartarput,
kisiat tassa isumaqarpoq umiarsualiviit ukiumoortumik sioqqanik kivisoorfigineqartartut
immallu itissusaa umiarsualiviit nalaanni ikkaliartorujooortarlutik.

ASERFALLATSAALIINEQ

Qulaani taaneqareersutut aserfallatsaaliuinissaq unammillernartupilussuavoq
aningaasaliissutigineqartut aningaasanut inatsimmit kisimi aserfallatsaaliuinissamut
atugassaangimmata kisiallu aamma suliassanut allanut umiarsuavinnut
attuumassutilinnut atugassaallutik.

Ataatsikkut qulaani siunnersuut pingaarutilimmik oqariartuuteqarpoq umiarsualiviit
Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut ikilisarneqassasut sinneruttullu
nutarterneqassasut multi-purpose-tut atorsinnaanngorlugit allanngortillugit.

Pingaaruteqarpoq maluginiassallugu umiarsualiviit assigiiaarneqaleraluarpata
isumaqaannassasoq sananeqaqqaarnerminnut isikkoqalerseqqillugit
iluarsartuutiinneqarsinnaasut, nutaaliatut piumasaqaatit pisariaqartitalu
piviusunngortinneqarsinnaanngillat atuisartut atortussallu nutaat pisariaqartitaat.
Allassimangilaq umiarsualiviit oqimaannerusunik assartuisalernerit sapissanngikkaat,

¹⁶ Najoqqutarisaq: Royal Arctic Line A/S

takornariaqarnermut, sanaartugassanik suliassinneqartartunut aammalu aalisarnermut naleqqussarsinnaassasut illoqarfiit nunaqarfiillu ilaanni.

IMMAP ITISSUSAA

Sumiiffinni amerlasuuni minnerunngitsumik nunaqarfinni ajornartorsiutaasarpog umiarsualivinnut tulanniartarneq ilaasortaatinik assartuutinillu. Ilaattut taaneqarsinnaavoq ilaasortaap Sarfaq Ittup Kangaamiunut tulasinnaasannginnera immap itissusaa umiarsualiviullu qanoq issusaa naammaginngimmata.

Ikkannersat ajornakusoorparput iluarsartuutissallugit pisariaqartitat malillugit, tassami amerlasuuni annertuumik itinerulersitsiniarnissaq suliassaasassammat sumiiffiillu ilaat qaarsunnik immap naqqaniittoqarlutik.

UMIARSUIT ATORSINNAAJUNNAARNIKUT

Umiarsuit nungullarnikut, qimaannakkat amerlasuutigullu akiliisinnaajunnaarnerup kinguneranik eqqugaanikut taaneqartarput *atorsinnaajunnaarnikutut*. Avatangiisinik illersuiniarnermi aningaasartuutissallu tungaatigut unammillernartut tassaapput umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut umiarsualivinni tamangajanni. Umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut arlallit tulattarfinnut pituttoqaannangikkunik, inissamik allat atorsinnaasaraluagaannik inangiillutik, pituttortarfinnut pitoqqasarpud. Umiarsuit avatangiisimut ulorianassuseqarsinnaappud, assersuutigalugu taaneqareersinnaappud umiarsuit kivisooreerlutik qaqeqqinneqarsimasud. Nunatsinni tamakkiisumik ajornartorsiummut tassunga aaqqiiniarnissamut suli suliniummik nassartoqarneqannngimmat amerlasuutigut umiarsuit assigiit kiveqqittoortarput umiarsualivinni.

Ajornartorsiutit annerpaartaasa ilagaat umiarsuit qisunnik sanaat uloriarnarsinnaasunik akulinnik illersornikut/qaleruallit nunatsinni ingutserneqarsinnaasannginneri pisinnaasat killeqarneri peqqutigalugit. Taamaattummi aalajangersimasumik iliuuseq atorlugu suliarineqartussaappud nunatsinni pigineqannngitsumik. Nalinginnaasumik ikuallaaginnartoqarsinnaanngilaq aammalu kivisitsiinnartoqarsinnaanani umiarsuarnik. Umiarsuit savimerngit avatangiisimut tunngatillugu ajornartorsiutaanertik saniatigut savimerngit akiinit sunnertissimappud ingutserisartunut saviminikunillu pisisartunut soqutiginarnerulerlutik. Saviminiinnangitsunik akoqarput soorlu kanngussak umiarsuarmit immikkoortinneqarsinnaavoq akigeqqinneqarsinnaallunilu aalajangersimasumik

ilusilerlugu. Umiarsuit aggorneqarnissaat akilersinnaasumik ingerlassappat umiarsuit aalajangersimasumik amerlassusillit katersorneqaqqaartariaqarput.

Namminersorlutik Oqartussat suli inatsimmik suliniuteqarput qanoq umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut iliuuseqarfigineqartassanersut.

Grontmij/Carl Bro 2009-mi allaaserinnippoq taamanikkut umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut pillugit Kalaallit Nunaat tamakkerlugu.

- Umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut piiarneqarnissannut siunnersuut Kalaallit Nunaanni, Inatsisit periutsillu, september 2009

Grontmij/Carl Bro allaaserinninnera malillugu ajornartorsiut annertuvoq. 2009-mi nalilerneqarpoq umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut 70-100-ut missaaniittut nunarput tamakkerlugu, kisitsisillu ukiumoortumik 5-10-nik ilasarlutik. Naatsorsuutigineqarpoq 2014-imi umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut 125-t missaannik amerlassusillit nunarput tamaat isigalugu, iliuuseqartoqarsimaneragut annertusiartornerat annikillisinneqarsimavoq sulilu milliartorluni.

Aningaasatigut naatsorsukkat umiarsuarnut atorsinnaajunnaarnikunut atugassat ilusilersorneqarput teknikkikkut nalilersuinermi Nuummi umiarsualivimmi umiarsuit atorsinnaajunnaarnikut aallaavigalugit avatangiisinut siunnersuisartut Veksebo 2010-mi naatsorsugaannit.¹⁷ Allaaserisaq taanna arlalinnik siunnersuuteqarpoq qanoq umiarsuit suliarineqarsinnaanersut.

Ukiut kingulliit ingerlaneranni misilittakkat takutippaat sanaartugassanik suliassinneqartartut neqeroorutaat aallaavigalugit umiarsuarnik qisunnik ingutserilluni agguisarneq 150-200.000 koruunit missaanik naleqassasoq umiarsuarmut ataatsimut. Umiarsuarnullu saviminernut 79 BRT-nit mikinerusunut 300-400.000 koruunit missaanik naleqassallutik umiarsuarmut ataatsimut. Amerlanerpaatigut uku umiarsuit inuttaqarneq ajormata Namminersorlutik Oqartussat imaluunniit umiarsualivinnut ingerlatsisut allat pisussaaffigisarpaat ingutserinermut aningaasartuutit akilissallugit.

Ajornerpaamik kinguneqassappat 50 mio. koruunit missaat pisariaqartinneqassapput umiarsuanik atorsinnaajunnaarnikunik isumaginninnermut.

Ataatsimoorussamik isigalugu Namminersorlutik Oqartussat pilersaarusiaqanngillat umiarsuarnik atorsinnaajunnaarnikut isumaginninnissaminnut, taannalu ajornartorsiutitut isigineqarpoq. Assersuutigalugu Namminersorlutik Oqartussat umiarsuit kivinikut qaqikkaangamikkit umiarsualiviup eqqaaniit umiarsualivimmut

¹⁷ Umiarsuarnik atorsinnaajunnaarnikut misissuineq Nuup umiarsualiviani 2010-mi

arlanan inissineqartarput kiveqqittussaajunnaarlugit imaluunniit atuisartunut allanut ajoqutaasussaajunnaarlugit. Ilaatigut nunaminertamik tunisisoqartariaqartarpoq kommuneqarfinniit. Umiarsuit aamma allanut inissineqarsinnaasarput umiarsualivinnut oqartussat pigisaasa avataannut. Taamaangippat umiarsuit oqartussanut allanut ajornartorsiutinngortarput. Taamaallilluni ajornartorsiut "nuutseqattaarneqalertarpoq" oqartussaasut akornanni.

Namminersorlutik Oqartussat imaatigut angallatinut atorsinnaangitsunut suliniuteqannginnera peqqutigalugu, maannarpiq imaatigut angallatit akornutaasut, angallannermik umiarsualivinnillu ingerlatsinermut ulorianartorsiortitsisut imaluunniit avatangiisinut annilaanganartumik ulorianartorsiortitsisut kisimik peerneqartarnerat salliutinneqarpoq.

Uunga atatillugu taaneqassaaq aalajangersimasumik tapiissuteqarpoq - *Aalisarnermut aningaasaliissutinut immikkoortitat pillugit Inatsisartut inatsisaat* – aalisariutinik aalisariutaajunnaartunik killuinissamut. Aalisarnermut oqartussaaffimmi inatsisartut inatsisaat aqunneqassaaq. Umiarsuit atorsinnaajunnaartut amerlanertigut aalisariutaaneq ajorput taamaammallu peerneqarnissaat uannga tapiissummit akilerneqarsinnaasaratik.

SILAP PISSUSIA

Kiisalu taaneqarsinnaapput silap pissusianit pinngortitamiillu pissutsit umiarsualiveqarfinnut sunniisarnerat. Tassani illoqarfiit nunaqarfiillu pineqarput. Assersuutigalugu Upernavimmi umiarsualivik qaffianernik eqqortittuarterpoq, annikillisarniarlugillu nunniugaqarpoq. Assinganik atuupput Sisimiuni Kangaatsiamilu.

Silap pissusianit pinngortitamiillu pissutsit aammattaaq ingerlatsinermut, aserfallatsaaliuisarnermut atuisarnermullu sunniuteqartarput, assersuutigalugu niusarfiit puttasut sunnertittarnerat. Niusarfiit puttasartut akikitsutut ajornaatsutullu isigineqarput umiarsualivinnut tulaassiffigiuminartutut, kisiat immamut ikineqarlutillu qaqinneqartarput siku peerukkaangat sikoqqikkaangallu. Tamannalu akisoqataasorujussuuvoq ingerlatsinermik aserfallatsaaliuisarnermilu. Piffiit ilaanni niusarfiit puttasartut nunami inissineqarsinnaaneq ajorput sikumullu aalangeerneqartariaqartarlutik ukiukkut sikoqqanerani, taamaaliortarneq niusarfiit puttasartunut nungullartitsingaatsiartarpoq. Niusarfinnik puttasartunik atuisarneq unnersiutiginanngilaq taamaammat ingerlaavartumik taarsersorneqarput umiarsualivinnik nunamut atasunik betoninik saviminernillu sanaanik.

Immikkoortoq qulaaniittup timalimmik aningaasaqarnikkullu ajornartorsiutit
ersersippai ullumikkut umiarsualiviit ajornartorsiutigisaat. Siunissamilu
aserfallatsaaliuinissamut aningaasat pisariaqartinneqartut naatsorsorneqarlutik 25,2
mio. Koruuninut immikkoortumi 9-mi taaneqartut umiarsualiviit
pingaarnersiorneqassappata sinneruttullu allanit ingerlanneqalissappata imaluunniit
ingutserneqassappata.

Immikkoortumi tullinnguuttumi pingaarnersiorneqarput takorluukkat umiarsualiviit
allilerneqarnissaannut.

IMMIKKOORTOQ 3 – TAKORLUUKKAT ANGUNIAKKALLU

UMIARSUALIVIIT ALLILERNEQARNISSAANNUT TULLERIIAARINERIT

Immikkoortuni siuliini uani immikkoortumut pilersaarummi naatsorsuutigineqarpoq massakkut aningaasanut inatsimmit aningaasaliissutigineqartartut umiarsualiviit ineriartortinneqarnissaannut aningaasaleeqataassasut umiarsualiviillu Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut ikilineqassasut. Takorluukkami tassani umiarsualiviit allilerneqarnaviangillat kisiat nutarsarneqassapput aaqqissuunneqaqqillutillu massakkut isikkorisaminni.

Una immikkoortoq takorluukkanut allannguutissanullu siunissami umiarsualiviit ineriartortinneqarnerannut tunngavoq, aningaasaqarniarneq ajussanngippat massakkut aningaasaliissutaareersimasunit anginerussappat aammalu¹⁸ umiarsualiviit angissusaat apeqqutaatillugit Immikkoortoq aallartinneqarpoq umiarsualivinnut attuumassusillit allagaqaatit pioreersut pillugit, naaneqarlunilu umiarsualiviit nunatsinniittut allattorsimaffianik. Allattorsimaffik imaqarpoq kissaatinik takorluukkanillu umiarsualiviit ineriartortinneqarnissaannut aammalu massakkut suliat ingerlanneqartut.

NAALAGAAFFIUP ISIGINNINNERA

Namminersorlutik Oqartussat umiarsualiviit amerlanerpaartaat pigisarivaat illoqarfinni nunaqarfinnilu. Siusinnerusukkullu taaneqareerpoq umiarsualivinnut oqartussaaffik paaralugulu aserfallatsaaliuinissat aqutarivaat umiarsualivinnut. Umiarsualivinnik oqartussat piffinni aalajangersimasuni ulluinnarni aqutsinerit ingerlattarpaat.

Ingerlatsinerup aserfallatsaaliuisarnerillu avataatigut Namminersorlutik Oqartussat aamma akisussaaffigivaat umiarsualiviit ineriartortinneqarnissaannut pilersaarutit nalilersussallugit, saniatigullu tullerriaarnissai nuna tamakkerlugu isigalugu.

Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitap 2011-mi nalilerpaa umiarsualiviit pisariaqartitsisut pitsaanerusumik sullissisinnaalernissaminnik aammalu inuussutissarsiortunut periarfissaqartitsinerulerlutik umiarsualiviit allineqarnerisigut pitsanngorsaanikkullu.

¹⁸ Kontu pingaarneq 87.73.12 aningaasanut inatsit 2016.

Kissaatit, pisariaqartitat pissutsillu allanngungaarsimangillat 2011-miit isumaliutissiisummiit illoqarfinnut nunaqarfinnullu taaneqartunut. Kommuniniit umiarsualivinnut kissaatigineqartut taamanernit aamma allanngorsimangillat, Nuummi Sisimiunilu aalajangersimasunik kissaateqarsimanagerat eqqaassanngikkaani piffissap eqqartorneqartup iluani. Qeqqata Kommunia nammineerluni Sisimiuni umiarsualiviliornikuuvoq Nuummilu Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartoq suliffeqarfik Sikuki Nuuk Harbour A/S aallartinneqarnikuulluni Nuummi.

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT NALUNAARUSIAAT SIUMOORTUMILLU PILERSAARUSIAAT

Ataani nassuiarneqarput Namminersorlutik Oqartussat siumoortumik pilersaarusiaat umiarsualivinnut attuumassutillit:

- - nuna tamakkerlugu takornariaqarneq pillugu immikkoortumut pilersaarut 2016-2020
- Kalaallit Nunaata uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu 2014-imiit 2018-imut periusissaa
- Silaannakkut angallanneq pillugu ingerlataqarfimmi pilersaarut

Nuna tamakkerlugu takornariaqarneq pillugu immikkoortumut pilersaarut 2016-2020

Takornariaqarneq pillugu immikkoortumut pilersaarut Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernerullu Naalakkersuisoqarfimmit saqqummertinneqarpoq. Takornariaqarneq inuussutissarsiutaavoq Kalaallit Nunaata aningaasaqarneranut tapeeqataalluarsinnaasoq, taamaammat isumaqarpoq atortulersuutit pitsanngorsarneqartariaqartut.

Umiarsualivinnut tunngatillugu takornariatitsinermit Periutsip umiarsuarnik takornariatitsisartunut sammiveqarpoq. Tulannissamut tikilluaqqusinissamullu periarfissat pitsanngorsartariaqarput piffinni amerlasuuni. Assersuutigalugu Qaqortumi, Nuummi Sisimiunilu nunaligussineq pisarpoq niusarfiit puttasartut aqputigalugit. Niusarfiit puttasartut mikivallaarput umiarsuarnik takornariatitsisartuni ilaasut amerlassusaannut sanilliullugit akunnattarlutillu umiarsuarnik takornariatitsisartut ilaasuannut. Illoqarfiit mikinerit nunaqarfiillu takornarianik tikittoqartarnissaminnik sukumiisumik suliniuteqartartut amerlanertigut umiarsualivinnik naammaginatunik amigaateqartarput. Ilaatigullu nunamut ikaarneq sissakkut imaluunniit qaarsukkat toqqaannartumik pisariaqartarlutik.

Umiarsualiviit pitsaanerusut umiarsuarnik takornariatitsisartunut soqutiginarnerulissapput aamma takornarissat amerlanerusut nunamut ikaartalernerannik kinguneqassapput. Piffiit ikittuinnaapput umiarsuarnik takornariatitsisartunit umiarsualiviit tulaffigineqarsinnaasut, taamaattumillu imermik, ikummatissanik, sarfamik allanillu pisiffiusinnaasut ikillutik. Aammalu takornariat ilaasut ajornannginnerusumik niullutillu ikiffiginnaasaat taamaalillutik ikillutik. Takornariat niusartut amerlaneruppata ilimanassaaq aningaasat annertunerusut inuiaqatigiinnut apuunneqartalissasut.

KALAALLIT NUNAATA UULIASIORNERMUT AATSITASSARSIORNERMULLU 2014-IMIIT 2018-IMUT PERIUSISSAA

Inuussutissarsiornermut, Aatsitassarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik saqquMmersitsinikuuvoq siumoortumik pilersaarusiarnik ukiunik 5-nik sivilissuseqartussamik qulequtaralugulu Kalaallit Nunaata uuliasiornermut aatsitassarsiornermullu 2014-imiit 2018-imut periusissaa (massakkumiit aatsitassarsiornermut periusissaq).

Aatsitassarsiornermut periusissap tikkuarpaa assigiinngitsuni suleqatigiinnissaq annertusarnerusariaqartoq assersuutigalugu umiarsualivinnut tunngatillugu. Umiarsualiviit aatsitassarsiornermut periusissap marlungorlugit immikkoortippai: Umiarsualiviit oliamut/gassimut/oliasiornermut/piiaanermut aammalu umiarsualiviit aatsitassarsiornermut/piiaanermut.

Umiarsualiviit pioreersut tamarmik pingaartinneqarput ujaasinermi piffissami, tassami suliffeqarfiit ujaasisut aningaasat annikinnerpaat atorniartarpaat ujaasitillutik. Piffissami tassani nunaqavissut logistikkikkut sullissisinnaanerat pisariaqartinneqarpoq, minnerunngitsumik umiarsualivinni eqqaanilu inissiisinnaaneq.

Ujaasinermik piffissaq piiaanermut ingerlaqqissappat umiarsualivinnut immikkoortitani tamani ilimannarlunnarpoq suliffeqarfiit namminneq umiarsualivissaminnik sanaartussasut piaaffiup qanigisaani. Suli oliasiortoqarnikuunngilaq/gassisiortoqarnikuunngilaq nunatsinni, kisiat arlalinnik aatsitassarsiorfeqarnikuuvoq. Assersuutitut taaneqarsinnaapput kuultimik aatsitassarsiorfik Nalunaq Kalaallit Nunaata Kujataani, Maarmorilik Kalaallit Nunaata Avannaani aammalu Olivinminen Kalaallit Nunaata Qeqqani, taakku tamarmik namminneq umiarsualivitsik sananikuuaa.

Umiarsualiviit taakku – siunissamilu umiarsualivissat aatsitassarsionermut attuumassusillit – aatsitassarsionermut inatsisit ataanniissapput umiarsualivinnullu inatsisit ataanniinnatik. Taamaamat umiarsualiviit taamaattut sunniuteqarnavianngillat massakkut umiarsualiviit pioresut atornerannut imaluunniit pilersaarusionerannut.

MITTARFEQARFINNUT IMMIKKOORTUMIK PILERSAARUSIAQ

Mittarfeqarfinnut immikkoortumik pilersaarusiaq suliarineqarsimavoq nunap ataqatigiissaarneqarneranut aaqqissuisartunit. Siunissami mittarfiit nunakkut ataqatigiissarneqarnerat qanoq ineriartornissaanik siunnersuummik imaqarluni.

Mittarfiit umiarsualiviit assigalugit Kalaallit Nunaanni angallassisoqarsinnaanerani sunniuteqaqataalluarput. Sumiiffiit ilaanni mittarfiit illoqarfinnut umiarsualivittalinnut attuumassuseqarput. Kangerlussuaq mittarfeqarlunilu umiarsualiveqarpoq takornarianit umiarsuarnik angalasunit atorluarneqartartumik umiarsuarmi ilaasut taarserneqassagaangata. Narsarsuarmi aamma periarfissaq taanna annikinnerusumik atorneqartarpoq.

Mittarfiit pillugit immikkut pilersaarusiaq siunissami periarfissanik assigiingitsunik ammaassisussatut naatsorsuutigineqarpoq, pingaartumik umiarsuit takornariartaatsit aqputigalugit takonarissat paarlaatsinneqartarnerannut tunngatillugu.

Silaannakkut angallannikkut immikkoortumik pilersaarusiame aammattaaq Ilulissani aamma Nuummi mittarfiup tallineqarnissaanik imaqarpoq. Taamaaliornikkut Europamiit Amerika avannarlermiillu toqqaannartumik angalasoqarsinnaalissaaq. Ilulissani Nuummilu mittarfinnut pilersaarusiame piviusunngortinneqassappata Kangerlussuarmi silaannakkut angallannermut sunniuteqarsinnaasoq ilimagineqarpoq.

Assigalugu Kalaallit Nunaata kujataani mittarfeqarfinnut pilersaarutit nutaat Narsarsuup umiarsualivianut sunniuteqassapput. Qaqortumi nutaamik mittarfeqalissappat Narsarsuullu mittarfia pisariaqartinneqarunnaassappat umiarsualiviup ineriartortinneqarnissaa pisariaqartinneqarunnaassaaq.

UMIARSUALIVIIT INERIARTORTINNEQARNISSAANNUT PIVIUSUUSAARTITSINEQ

Nuna tamakkerlugu illoqarfinniit nunaqarfinniillu kissaatigineqarpoq nioqputissanik inunnillu angallassisarnerit pitsanngorsarneqassasut. Pitsanngorsaanerit

assersuutigalugu anguneqarsinnaapput umiarsualiviit allineqarnerisigut pitsanngorsaankkullu.

Immikkoortup siuliani "multi-pupose princip" allaaserineqareerpoq naatsorsuutigineqarporlu atuutsinneqalissasoq umiarsualivinni nuna tamakkerlugu. "Multi-pupose princip"-ip isumagaa inuussutissarsiutit arlallit ataatsikkut ingerlanneqarsinnaanissaat umiarsualivik ataaseq atorlugu. Umiarsualiviit nutarterneqassapput, assigiissaarneqalissapput aamma mattunerulersinneqassapput oqimaannerusunik angallaffigineqarsinnaanngorlutillu nioqqutissanik oqimaatsunik tulaassuiffigisinnaanngorlugit. Kisialli aamma aalisarnermik inuussutissarsiortunut iluaqutaasussanngorlugit. Aqquserngit pitsaasut atajuaannartussallu pilersinneqassapput umiarsuarlut inunnik ilaasoqartartut, umiatsiaqqanik angalasartut aammalu takornariartitsisartut umiarsuit pillugit. Tassa majuartarfiit ulittarneranut tinittarnerannullu naleqqussakkat sanaartorneqassapput umiarsualiviit tamakkerlugit, taamaaliornikkut niusarfiit puttasut pisariaqartinneqarnerat annikillisinneqassaaq.

Umiarsualivinnut pitsanngorsaanerit ingerlaavartumik ingerlanneqassapput aammalu sumiiffiit aalajangersimasukkaarlugit aserfallatsaaliuinissamut siumut isigaluni pilersaarusiat malillugit. Naatsorsuutigineqarpoq immikkoortumi 9-mi umiarsualiviit taaneqartut siullinneqassappata umiarsualiviillu sinneruttut akiginiarneqassappata/allanut ingerlateqqitassanngortinneqassappata imaluunniit ingutserneqassappata umiarsualiviit nutaalianngortinneqarsinnaassasut piffissaq ukiut qulit sinnerlugu isigalugu.

Umiarsualivinnik nutarsaanerup umiarsualiviit mattunerulersissavaat sinerissap avataani suliffissuaqarfiit oqimaatsunik atortuuteqartartunut naleqqunnerulersillugit. Kisiannili inissamik attartornerannut akilersuitissallugit ajornakusuussaaq. Tassami umiarsualiviit piffinni amerlanerpaani inissaaleqipput nunap ilusaanik peqquteqartunik, qaqqat qaarsuillu killilersuisarput umiarsualiviit eqqaanni alliliisoqartarnissaannut. Aammattaaq ataqatigiissaarneqassaaq ujaasinermi sulisarnerit nunap iluani nuttaqattaartarmata. Taanna najoqqutaralugu ajornakusoorpoq pingaarnersiuinissaq umiarsualivinnik inissiisarfinnullu alliliinissamut. Massakkulli pioreersut periarfissat atorneqarsinnaapput assersuutigalugu Sisimiuni kommunip umiarsualivia Namminersorlutik Oqartussallu arealit pigisaat ataatsimoortilerneragut inissiinissamut atuinissamullu periarfissat pitsanngortinneqassapput.

Sinerissap avataani suliffeqarfiutillit kisimiinngillat inissamik pisariaqartitsisut. Angallassassanik assartuisartut aamma inissaaleqisarput containeriutiminnut

illoqarfiillu nunaqarfiillu ilaat pisariaqartitsinerulersimapput nutserarfigineqarnertik ilutigalugu. Ajornartorsiut aaqqineqarsinnaavoq arealinik qaartiterinikkut umiarsualiviit eqqaanni periarfissaqarpat. Tamanna assersuutigalugu Tasiilami periarfissaavoq, illoqarfik suli angineramik inissamik pisariaqartitsivoq assartukkanut containerinullu inissiisarfik suli ulapaarfigineqarneruleriartorluni. Qaqqaq umiarsualivimmiittoq qaartineqarsinnaavoq iluaqutaaginnartussatut, inissiisarfik allisiinnarnagu kisialli aamma umiarsualiviup avammut qingaata nalaanut alliliinissamut ujaqqat qaartitat atorineqarsinnaapput.

Nunatsinni umiarsualiviit amerlasuut pisariaqartitsipput pitsanngorsarneqarnissaminnut allineqarnissaminnullu. Siusinnerusukkut taaneqartoq aserfallatsaaliuinissamut pilersaarussiaq najoqqutaralugu umiarsualivinnik pingaarnersiukkanik nutarsaanissaq periarfissaassaaq aserfallatsaaliuinissamut aningaasaliissutit annertusineqassappata. Umiarsualiviit nunaat annertuunillu alliliinissat aningaasaliiffineqarnissaminnik pisariaqartitsipput saniatigut, taakkulu pingaarnersiorlugu tulleriiaarneqarnissaat pisariaqarpoq.

Takussutissaq G-mi illoqarfiit nunaqarfiillu umiarsualiviat allattorsimapput, aamma Namminersorlutik Oqartussat siunissami suliniutissanik naliliinerat allattorsimapput.

EQIKKAANEQ TULLERIAARINERNIK

Umiarsualiveqarfiit tamakkerlugit 165-inik umiarsualiveqarpoq. Unnersiutigineqarpoq umiarsualiviit 95-it tulleriiaarinermi salliutinneqassasut Namminersorlutik Oqartussat aserfallatsaaliuinissamut pilersaarussiaanni. Taakku ukiut qulit ingerlaneranni nutarterneqarsimassapput multi-purpose-tullu atuutilersimassallutik. Immikkoortoq 9-mi tulleriiaarinerit takuneqarsinnaapput.

Umiarsualiviit 70-it sinneruttut akiginiarneqanngikkunik tunniunneqarsinnaapput kommuninut imaluunniit suliffeqarfinnut namminersortunut, imaluunniit ingutsiinneqarsinnaapput. Umiarsualiviit akiginngitsoortut imaluunniit tunniunneqanngitsoortut ingutserneqartariaqaralarput, tamannalu pisinnaassaaq nunap agguarneqarneri malillugit aserfallatsaaliuinissamik pilersaarummik ingerlatsineq ilutigalugu. Umiarsualiviit ilaat massakut ingutserneqarnissaminnut piareersimapput.

Aalajangersimasumik alliliinissat tulleriiaarinerit marlunnut avinneqarsimapput. Marluullutik nalilersorneqarsimapput timalimmik pisariaqartinneqarnertik

aallaavigalugu aammalu inuussutissarsionermut periarfissiisinnaanerat najoqqutaralugit alliliinerup kingunerisaanik.

TULLERIIAARINEQ 1

Ilulissat Isfjord UNESCO-p Nunarsuarmit kingornuttagaata allattorsimaffianut ilanngunnikuuvoq tamannalu peqqutigalugu takornarianit amerlasuunit ornigarluarneqartarluni. Saniatigut illoqarfimmi umiarsualivik qitiulluarpoq qalerallinnianut tunitsivittut, tamannalu isumaqarpoq umiarsuit assigiinngitsorpasuarunik angissusillit talittartut. Ilulissani umiarsualiviup allilerneqarnissaa pingaartinneqarnerpaavoq massakut pissutsit umiarsualivimmi amitsumi naammaginangimmata aalaakkaanerujussuarmut aalisartunit, inuussutissarsiutinit allanit, ilaasortaatinik aammalu takornariaqarnermik angallassisunit umiarsuarmit. Suleqatigiissitaliamik pilersitsisoqarnikuuvoq misissuisunik qanoq inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerat sunnertissanersoq umiarsualivik Ilulissani allineqassappat. Kaammattuutigineqarpoq suleqatigiissitaliap aalajangiussaata alliliinissamut tusaatissatut tiguneqassasut.

Tasiilaq sulii amerliartortunit takornarianit ornigarneqartarpoq innuttaasullu aamma amerliartuinnavillutik. Innuttaasut amerliartornerat ilutigalugu nioqqutissat illoqarfimmut assartorneqartartut annertusiartuinnarput, umiarsualivilli inissaaleqereerpoq containerinut inissiisarfissaaleqilluni. Siunnersuutigineqarpoq containerinik inissiisarfik allineqassasoq qaarsuuk qaartitsinikkut containerinik inissiisarfiup eqqaaniit. Taassuma saniatigut siunnersuutigineqarpoq Atlantkaj-ip immami itissusaa itinerulersinneqassasoq assersuutigalugu Royal Arctic Line-p umiarsuaatai takornariatitsisartullu umiarsuaataat tulassinnaangorlugit.

Kangerlussuaq ilaatigooriarluni umiarsuamik takornarianik taarsiisarfittut atorneqartarpoq, Kalaallit Nunaanut tikittunut imaluunniit timmisartumut ilaallutik ingerlaqqittussanut. Nunaqarfik angingaatsiarpoq nioqqutissanillu containerikkut pingaatsiartarluni. Kangerlussuarmi umiarsualiviup imartaata ikkattuarakasiunera pissutigalugu umiarsuit anginerulaartut talassinnaangillat. Ilaasut nioqqutissallu tamarmik usisaatit ikkattumut naleqqussakkat atorlugit kisimi nunamut pisarput, tamannalu takornariaqartitsisartunik umiarsuamik tiggumminiinnarnissamut naammaginarsoritinneqanngilaq. Mittarfeqarfiup atugaanera ullumikkutut iinnassappat pisariaqartinneqartupilussuavoq umiarsualiviup iluarsartuulluarneqarnissaa. Qeqqata Kommunia soqutigintupilussuarmik siunnersuuteqarpoq umiarsualivimmik nutaamik anillanganerusumi inissisimasumik massakut inissisimaffianut sanilliullugu.

Nalunaarusiap naatsorsorpaa umiarsualivittaaq 33,2 mio. koruunit missaanik naleqassasoq. Massakkuugallartoq Kangerlussuup mittarfittut atugaaginnarnissaanut aalajangiinissaq apeqqutaaginnarpoq umiarsualivittaassap aallartinneqarsinnaanissaanut. Tassami ilaasartut Ilulissanut aammalu/imaluunniit Nuummut nuuneqarpata Kangerlussuarmi ilaasut taarserneqartarnissaat ikilissammata, umiarsualivillu tassunga naleqqussartariaqassalluni.

Qeqqata Kommunia Sisimiuni nutaamik umiarsualiviliornikuuvoq kommunimit pigineqartumik, Namminersorlutik Oqartussallu umiarsualiviutaannut qanittumi inissisimalluni. Umiarsualivik kommunimit pigineqartoq Namminersorlutik Oqartussallu umiarsualiviutaat iluaqutaasumik ataatsimoortinneqarsinnaapput taamaalillunilu umiarsualiveqarfik allisillugulu inissinissamut inissaqartilerlugu ajornaatsunnguamik. Suleqatigiissitaliap kommunip Namminersorlutik Oqartussallu akornanni misissorsimavaat teknikkikkut periarfissat inerniliippullu teknikkikkut ajoqutissaqanngitsoq katinneqarnissaannut. Taassuma saniatigut pinngortitamut sunniinissamut misissueqqissaarnerup kommunip sanallugu akuerisimasaani aamma akuerineqarpoq umiarsualiviit ataatsimoortinneqalissasut.

Qaanaaq avannamit-kangisimmit sakkortooujussuarmik anorlertillugu mallerujussuarterneranit unammilligassaqarpoq, sissamut apuunniarterneq ajornakusoortoujussuusarmat. Taamaattumik umiarsualiveqarfimmik tamatumingga iluarsiinnaalumik pisariaqartitsisoqarpoq.

TULLERIIAARINEQ 2

Kommune Kujalleq kissaateqarpoq umiarsuakkut angallannermik aaqqiisoqassasoq Narsap Qaqortullu akornanni, tamannalu Qaqortup qeqertaasaata avannaa tungaani nutaamik umiarsualiviliornissamik pisariaqartitsivoq. Kaammattuutigineqarpoq siunissami periarfissaq misissorneqassasoq pisariunngitsumik umiarsualiviliornissamut.

Narsarsuarmi umiarsualivik nutarterneqartariaqarpoq kisiat annertussusissaa mittarfeqarfinnut nunap immikkoortuanut pilersaarutinut naleqqussartariaqarpoq. Mittarfeqarfik pingaarneq Qaqortumut nuunneqassappat Narsarsuarmi nutartigassaagaluit pisariaqarpallaarunnaassapput mittarfiup nunaqarfimmiiginnarnissaanut sanilliullugu. Qanorluunniit pisoqaraluarpat Narsarsuarmi umiarsualivik nutarterneqartariaqaraluarpoq oqimaannerusunik

tulaassiffigineqarsinnaalerniassammat nutaaliaanerusunillu
tulaffigineqarsinnaangorluni.

Uummanaq Upernavillu sissap innarlitsaalisarneqarnissaanik pisariaqartitsipput
illoqarfiit malissuarnik qaffiarnernillu eqqorneqartarmata. Tamarmik pitsaanngitsumik
sunniuteqartarput illoqarfiit umiarsualiviisa ineriartornissaraluannut. Sissat
innarlitsaalisarneqassappata naatsorsuutigineqarpoq minnerpaamik 15. mio. koruunit
atorneqassasut tamarmik immikkut. Kaammattuutigineqarpoq periarfissat
misissorneqarnerunissaannut aallartisaasoqassasoq sissat
innarlitsaalisarneqarnissaannut.

SIUNNERSUUT TULLERIAARINISSAMUT NUTAAMUT

Ukiut tallimat qaangiuttut tikillugit umiarsualivinnut oqartussat imatut tulleriaarisarsimapput: aserfallatsaaliineq, ineriartortitsineq taakkulu kingornatigut aatsaat ingutserineq umiarsualivinnik atorsinnaajunnaarsimasunik.

Aserfallatsaaliuinissamut suliassat annertungaatsiarsimasut peqqutigalugit tulleriaarineq iluamik malinneqarsimanngilaq. Massakkut aamma aserfallatsaaliuinissamut suliassat sammineqarnerujussuupput, taakkuli immikkoortumut pilersaarutip suliarineqarnerani qulakkeerneqarput.

Tulleriaarinerli killormut tulleriaarneqartariaqaraluartoq kaammattuutiginaraluarpoq. Umiarsualivinnik ullutsinnut naleqqukkunnaarsimasunik atorneqanngitsunillu ingutserinerit aningaasatigut sipaarutaasassagaluarput ukiumoortumik Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuutissaraluannit. Taamaaliornikkut siunissami aningaasat ineriartortitsinermut atorluarneqarsinnaasalissagaluarput aserfallatsaaliuinerinnaanngitsumullu.

Taassuma saniatigut sipaarniarnissamut periarfissaavoq umiarsualiviit qanoq atugaatigisarnerat isiginiarlugu. Assersuutigalugu, pisortatiguunngitsumik umiarsuit angalasartut avaqqullugit, naatsorsuigaanni umiarsuit tulattartut nunaqarfiit ataasiakkaarlugit ukiumut, kisitsisit takutippaat ullut unnuillu 3-4-t missaannaat tulaqqasoqartartoq nunaqarfiit ataasiakkaarlugit ukiumut ullut 365-iusut tamaasa isigalugit. Tassa isumaqarpoq umiarsualiviit akilersorneqartartuuppata pisortanit atorneqassuseq kisimi najoqqutaralugu aningaasaqarniarneq ataqatigiissanngilaq.

Inuiaqatigiinnut pisussaaffiit avaqqullugit tulleriaarinerit aamma ingerlanneqartariaqarput aserfallatsaaliinissamut iluarsartuussinissamullu pisariaqartitat malillugit, aammalu assigiinngitsunut atorneqartarneri aallaavigalugit. Periarfissat aalajangersimasumik tassaapput takornariaqarneq, aalisarneq aatsitassarsiernerlu.

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT UMIARSUALIVIUTAAT ATAANNARTUSSAT

Namminersorlutik Oqartussat umiarsualivinnik pisariaqartitsipput inuiaqatigiinnut akisussaaffitsik ataqqillugit ingerlatsissagunik: Nioqqutissanik assartuinerit, aalisarnermik inuussutissarsiutinut inuussutissarsiutinullu allanut sullissineq, kiisalu ilaasortatsinnik angallassinerit. Umiarsualiviilli amerlavallaarput massakkut pisariaqartinneqartunut sanilliullugit taamaammat ikilisarneqarsinnaapput.

Naatsorsuutigineqarpoq pisariaqartinneqartut 3/5-inik annertussuseqalaaginnartut massakkuugallartoq umiarsualivinnut pilersaarussiaq isigalugu. Sinneruttut 2/5-it tunniunneqarnissaat imaluunniit ingutserneqarnissaat piffissami qanittumi aallartisarneqarsinnaapput.

Ataani allatorsimapput umiarsualiviit ataannartussatut innersuussutigineqartut Namminersorlutik Oqartussat iluanni. Nutarsaanikkut allanngorsaaniikkullu multi-purpose-ingornikkut inuiaqatigiinnut akisussaaffitik ataqqillugit ingerlatsisinnaasut.

Takussutissiaq 4. Umiarsualiviit ataannartinneqarumasut Kommune Kujalleq Namminersorlutik Oqartussat ataani.

Kommune Kujalleq		
Illoqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat
Nanortalik	010.04, 010.05	2
Qaqortoq	020.03, 020.04	2
Narsaq	030.04	1
Nunaqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat
Aappilattoq	012.01	1
Narsaq Kujalleq	013.02	1
Tasiusaq	014.01	1
Ammassivik	016.01	1
Alluitsup Paa	018.02	1
Saarloq	021.01	1
Eqalugaarsuit	022.02	1
Qassimiut	024.02	1
Igaliku	032.01	1
Narsarsuaq	033.01	1
Qassiarsuk	035.01	1
Katillugit		16

Takussutissiaq 5. Umiarsualiviit ataannartinneqarumasut Kommuneqarfik Sermersuumi Namminersorlutik Oqartussat ataani.

Kommuneqarfik Sermersooq		
Illoqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat
Paamiut	050.06, 050.07	2
Tasiilaq	180.01, 180.02 og 180.03	3
Ittoqqortoormiit	190.02	1
Nunaqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat

Arsuk	051.01	1
Qeqertarsuatsiaat	060.01, 061.03	2
Kapisillit	065.01	1
Sermiligaaq	182.01	1
Isortoq	183.01	1
Kulusuk	184.02, 180.03	2
Tiniteqilaaq	185.01	1
Kuummiut	186.01	1
Katillugit		16

Takussutissiaq 6. Umiarsualiviit ataannartinneqarumasut Qeqqata Kommuniani Namminersorlutik Oqartussat ataani.

Qeqqata Kommunian		
Illoqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat
Maniitsoq	070.04, 070.09, 070.10	3
Sisimiut	080.02, 080.09, 080.12	3
Nunaqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat
Atammik	071.01, 071.02	2
Napasog	072.01	1
Kangaamiut	073.01, 073.02	2
Itilleq	081.01	1
Kangerlussuaq	082.01, 082.04	2
Sarfannugit	083.01	1
Katillugit		15

Takussutissiaq 7. Umiarsualiviit ataannartinneqarumasut Qaasuitsup Kommuniani Namminersorlutik Oqartussat ataani.

Qaasuitsup Kommunian		
Illoqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat
Kangaatsiaq	090.01, 090.02	2
Aasiaat	100.01, 100.07	2
Qasigiannugit	110.02, -03, -04, -06	4
Ilulissat	120.01, -02, -04, -06	4
Qeqertarsuaq	140.03	1
Uummannaq	150.02, 150.05	2
Upernavik	160.01, 160.05, 160.07	3
Nunaqarfik	Umiarsualivik	Amerlassusaat

Attu	092.02, 092.03	2
Iginniarfik	095.01	1
Niaqornaarsuk	096.01, 096.02	2
Ikerasaarsuk	098.01	1
Akunnaaq	103.01	1
Kitsissuarsuit	104.02	1
Ikamiut	111.03	1
Oqaatsut	121.01	1
Qeqertaq	122.02	1
Saqqaq	123.01	1
Ilimanaq	124.01, 124.02	2
Kangerluk	143.01	1
Niaqornat	151.01	1
Qaarsut	152.01	1
Ikerasak	153.01, 153.02	2
Saattut	154.01	1
Ukkusissat	155.01	1
Illorsuit	156.01	1
Nuugaatsiaq	157.01	1
Upernavik Kujalleq	161.01	1
Kangersuatsiaq	162.01	1
Aappilattoq	163.01	1
Tasiusaq	165.01	1
Nuussuaq	166.01	1
Kullorsuaq	167.01	1
Innaarsuit	169.01	1
Katillugit		48